

Michał Wójciuk

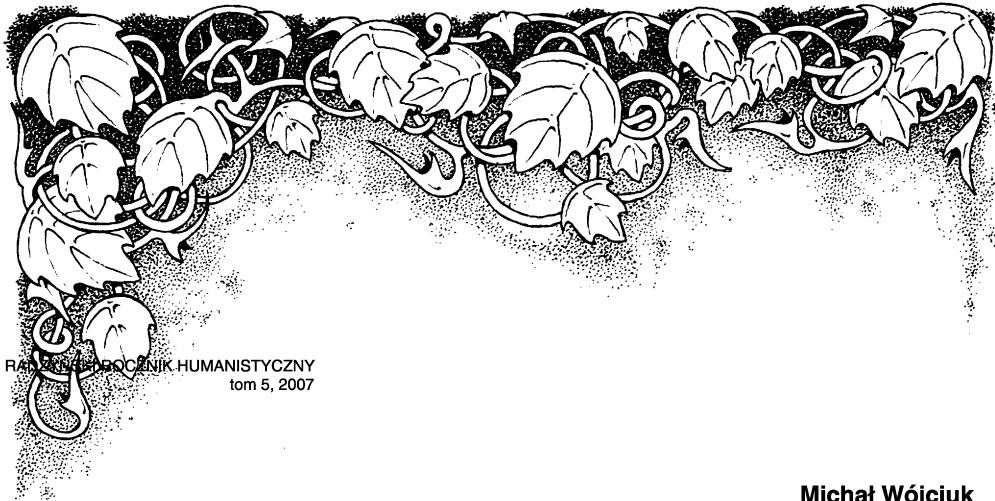
Koło Naukowe Historyków Studentów UMCS w Lublinie (1953-2001). Działalność studenckiej organizacji naukowej na tle przemian społecznych i ustrojowych w Polsce

Radzyński Rocznik Humanistyczny 5, 190-215

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Michał Wójciuk

Koło Naukowe Historyków Studentów UMCS w Lublinie (1953-2001). Działalność studenckiej organizacji naukowej na tle przemian społecznych i ustrojowych w Polsce

Wstęp

Koło Naukowe Historyków Studentów¹ jest jedną z najstarszych korporacji studenckich działających na Wydziale Humanistycznym UMCS² i najstarszą naukową organizacją studentów historii na tej uczelni. Działalność organizacji nie dojechała się do tej pory pełnego opracowania, nie licząc kilku krótkich artykułów autorstwa pracowników naukowych Instytutu Historii UMCS lub opiekunów organizacji z kadry uniwersyteckiej (Wiesław Śładkowski, Albin Kopruckowiak, Ryszard Orłowski, Stanisław Wiśniewski) oraz kilkunastu rozpraw działaczy studenckich. Mają one charakter głównie sprawozdawczy, traktujący wyrywkowo wybrane przejawy działalności KNH. Ogłaszane były w pismach „Życie UMCS”³, „Rocznik Lubelski”⁴, „Kwartalnik Historyczny”⁵, „Res Historica”⁶, „Problemy Studenckiego Ruchu

¹ W artykule posłużono się skrótami: KNH (1953-1995) i KNHS (1995-2001); por. przyp. 14.

² J. Gurba, T. Łoposzko, *25 lat działalności Wydziału Humanistycznego UMCS*, „Annales UMCS”, XXXII, 0, s. F, 1977; R. Szczygieł, *50 lat Wydziału Humanistycznego 1952-2002*, „Wiadomości Uniwersyteckie”. Wydanie Specjalne, grudzień 2002, s. 5-10; *Z dziejów kół naukowych...*, tamże, s. 42-47.

³ W. Śładkowski, *Z doświadczeń pracy Koła Historyków*, „Życie UMCS”, R. 1, październik 1955, nr 5, s. 4.

⁴ Tenże, *II Ogólnopolski Zjazd Studenckich Kół Naukowych Historyków w Lublinie*, „Rocznik Lubelski”, t. 5, 1962, s. 330; A. Kopruckowiak, *Trzeci Ogólnopolski Zjazd Studenckich Kół Naukowych Historyków w Chełmie Lubelskim*, tamże, t. 7, 1964, s. 262; S. Wiśniewski, *Z życia Koła Naukowego Studentów Historyków*, tamże, t. 7, 1964, s. 266-267; E. Olszewski, *Ogólnopolskie Seminarium Studenckich Kół Naukowych w Lublinie*, tamże, t. 15, 1972, s. 302-303.

⁵ R. Orłowski, *II Ogólnopolski Zjazd Studenckich Kół Naukowych Historyków*, „Kwartalnik Historyczny”, R. 69, nr 4, 1962, s. 1008-1010.

Naukowego”⁷, „Wiadomości Uniwersyteckie”⁸, „Koło Historii”⁹ bądź nie opublikowane pozostały w maszynopisie (artykuł Henryka Seroki)¹⁰. Studencki ruch naukowy w Polsce, cieszył się zainteresowaniem szczególnie w okresie PRL w kręgu badaczy związanych z młodzieżowym nurtem politycznym (ZSP później SZSP), byli to m. in. Jerzy Godula, Józef Dziechciarz¹¹, Medard Masłowski¹², piszący zgodnie z tendencjami politycznymi o zabarwieniu ideologicznym, niemniej ukazujący mechanizmy i warunki funkcjonowania ruchu studenckiego w PRL zdobywając się w tej materii (w aspekcie historycznym, socjologicznym czy statystycznym) na określone wnioski i to nie zawsze pod dyktando establishmentu partyjnego. Ogólnego i teoretycznego odniesienia do metod i form działalności studenckiej zabrakło z kolei niestety w dobie III RP, kiedy ruch młodzieżowy mógł już swobodnie określać kierunki swojego rozwoju niezależnie od ideologicznego „monolitu”. Ten artykuł jest próbą prześledzenia pięćdziesięciu lat działalności KNH na tle przemian w studenckim ruchu naukowym w Polsce w kontekście przeobrażeń społeczno-politycznych w kraju oraz ukazania znaczenia i dorobku badawczego młodzieży akademickiej dla ośrodka uniwersyteckiego.

Geneza powstania KNH i początek działalności (1952-1954)

Pierwsze oficjalne kroki zmierzające do utworzenia KNH miały miejsce 15 października 1952 r., wówczas na posiedzeniu Rady Wydziału Humanistycznego UMCS (RWH) Dziekan, prof. dr Józef Garbacz, powierzył doc. dr Kazimierzowi Myślińskiemu (opiekunowi II roku historii), zadanie zorganizowania na sekcji historii studenckiego koła naukowego. Do pomocy w realizacji tego zamierzenia wyznaczono

⁶ M. Szumiło, *Sprawozdanie z działalności Koła Naukowego Historyków Studentów UMCS za rok akademicki 1996/1997*, „Res Historica”, z. 8, 1999, Józef Piłsudski i piłsudczycy, red. Z. Zaporowski, s. 286.

⁷ *ZMP na Zamojszczyźnie*, „Problemy Studenckiego Ruchu Naukowego. Kadry dla przyszłości”, 1972, s. 35.

⁸ M. Szumiło, P. Pachuta, *Koło Naukowe Historyków Studentów UMCS*, „Wiadomości Uniwersyteckie”, nr 10, 1999, s. 41-42; S. Wiśniewski, *Koło Naukowe Historyków Studentów UMCS*, tamże, grudzień 2002, s. 43.

⁹ M. Szumiło, *VI Ogólnopolski Zjazd Historyków Studentów w Toruniu*, „Koło Historii. Materiały KNHS UMCS”, z. 1, wiosna 1998, s. 93; tenże, *Seminarium polsko-niemiecko-ukraińskie*, tamże, z. 2, jesień/zima 1998, s. 76-77; P. Pachuta, W. Bejda, *Sprawozdanie z VII Ogólnopolskiego Zjazdu Historyków Studentów Warszawa*, 3-6 marca 1999, tamże, z. 3, wiosna/lato 1999, s. 147; K. Karauda, *Spotkanie polsko-niemieckie*, tamże, z. 1, wiosna 1998, s. 91-92; tenże, *Konferencja Stereotyp jako zjawisko historyczne*, tamże, z. 2, jesień/zima 1998, s. 78; P. Pachuta, *Sprawozdanie z konferencji Historyków Studentów Republiki Czeskiej w Ołomuńcu*, tamże, z. 4, jesień/zima 1999, s. 71-72; tenże, *Sprawozdanie z działalności Koła Naukowego Historyków Studentów UMCS w latach 1998-2000 przedstawione Uczelnianej Komisji Akredytacyjnej*, tamże, z. 5, 2000, s. 116.

¹⁰ H. Seroka, *Piętnaście lat udziału studentów w badaniach nad epigrafiką polską*, s. 4-13 (maszynopis referatu w materiałach z VIII Ogólnopolskiej Sesji Epigraficznej, Lublin, 27-29 IV 1987, Zakład Nauk Pomocniczych Historii (dalej: ZNPH) UMCS, materiały udostępnione autorowi przez dr Ewę Zielińską).

¹¹ Por. J. Dziechciarz, J. Godula, *Organizacja i funkcjonowanie studenckiego ruchu naukowego*, Warszawa 1974; J. Dziechciarz, J. Godula, *Studencki ruch naukowy*, Warszawa 1979.

¹² Por. M. Masłowski, *Początki studenckiego ruchu naukowego w Polsce Ludowej*, *Problemy Studenckiego Ruchu Naukowego*, „Nauka i Technika”, czerwiec 1973; tenże, *Koła naukowe w końcu lat pięćdziesiątych*, „Problemy Studenckiego Ruchu Naukowego Pismo ZG SZSP”, nr 2-3 (24-25), R. VI, 1976.

także doc. dr. Eugeniusza Konika, opiekuna pierwszego roku historii¹³. Koło Naukowe Historyków UMCS¹⁴ powstało między 2 grudnia 1952 r., a 14 stycznia 1953 r.¹⁵. Zorganizowanie KNH miało ścisły związek z powstaniem Wydziału Humanistycznego UMCS, którego władze miały nadzieję na aktywizację środowiska studenckiego. Pod koniec drugiego tygodnia stycznia 1953 r. KNH posiadało już opiekunów, zostali nimi: doc. dr K. Myśliński – Opiekun Koła, i mgr Ryszard Orłowski – „kierownik naukowy”¹⁶. Prezesem organizacji został Stanisław Tworek¹⁷. Na początku KNH było ściśle powiązane z poszczególnymi katedrami historii¹⁸. Włączenie pracy kół naukowych w działalność katedr miało na celu kontrolę i usprawnienie działalności studenckiego ruchu naukowego w realiach powojennych w Polsce. Uważano, iż to „zmieni niechętnie ustosunkowanie młodzieży do pracy w kołach naukowych”¹⁹. 16 stycznia 1954 r., by ożywić pracę KNH, Dziekan wniósł projekt podziału go na 2 sekcje: historii Polski i powszechnej, nad którymi naukową opiekę mieli sprawować doc. dr K. Myśliński (Kierownik Katedry Historii Polski) i Dziekan, prof. dr J. Garbacik (Kierownik Katedry Historii Powszechnej), pomocą im mieli służyć mgr Franciszek Cieślak i mgr R. Orłowski, przewodniczącymi sekcji zostali studenci: Władysław Andrzej Serczyk i S. Tworek²⁰. W latach 1954–1957 Opiekunem Koła był mgr R. Orłowski²¹.

¹³ Archiwum UMCS w Lublinie (dalej: AUMCS), Protokoły posiedzeń Rady Wydziału Humanistycznego UMCS (dalej: PRWH) Rok Akademicki 1952/53, sygn. S4/348, Protokół z posiedzenia Rady Wydziału Humanistycznego, która odbyła się 15 października 1952 r. w Zakładzie Historii Polski, pl. Stalina 3, s. 7.

¹⁴ W latach 60. i 70. w sprawozdawczości ogólnouniwersyteckiej organizacja funkcjonowała pod nazwą: *Koło Naukowe Historyków UMCS*. W dokumentacji wytworzonej przez władze Koła bądź jego opiekunów pojawiały się nazwy: *Kółko Historyków Studentów*, *Koło Naukowe Historyków Wydziału Humanistycznego*, *Koło Historyków UMCS*. Od pocz. lat 80. do 1991 r. organizacja posługiwała się w oficjalnych pismach nazwą: *Studenckie Koło Naukowe Historyków UMCS w Lublinie*. Mimo to, na mocy postanowienia Rektora UMCS z 28 lutego 1983 r. była wpisana do rejestru organizacji studenckich jako *Koło Naukowe Historyków UMCS w Lublinie*. W 1992–1995 Zarząd organizacji posługiwał się mianem: *Koło Naukowe Historyków UMCS w Lublinie*. Od 1995 r. organizacja oficjalnie używa nazwy: *Koło Naukowe Historyków Studentów UMCS w Lublinie*; Por. AUMCS, *Studenckie Koło Naukowe Historyków* (dalej: SKNH) 1955/56, 1958–1961, 1962–1964, 1976/77, 1972, sygn. S4/747; AUMCS, *Dział Spraw Studenckich, Koła Naukowe Sprawy Ogólne*, styczeń 1983 – grudzień 1986, sygn. 5 paczka VIII; AUMCS, DSS, KNH od 1988, sygn. 5, paczka IX, IX/3; *Sprawozdanie z działalności UMCS w roku akademickim 1966/1967*, Lublin 1968, s. 51; tamże... 1967/1968, Lublin 1969, s. 51; tamże... 1968/69, Lublin 1970, s. 52; tamże... 1969/1970, Lublin 1972, s. 54; tamże... 1970/71, Lublin 1973, s. 59; tamże... 1971/72, Lublin 1975, s. 57; tamże... 1972/73, Lublin 1976 s. 75; tamże... 1973/74, Lublin 1976, s. 90; tamże... 1974/75 XXX - *lecie działalności*, Lublin 1977, s. 85; tamże... 1975/76, Lublin 1977, s. 172; tamże... 1976/77, Lublin 1978, s. 101; tamże... 1977/78, Lublin 1979, s. 210.

¹⁵ AUMCS, PRWH 1952/53, sygn. S4/348, Protokół RWH w Lublinie 2 XII 1952 r., Lublin 10 I 1953, s. 14; Protokół RWH UMCS w Lublinie 14 I 1953, Lublin 24 II 1953, s. 20.

¹⁶ Tamże, Protokół RWH w Lublinie 2 grudnia 1952 r., Lublin 10 I 1953, s. 14; Protokół RWH w Lublinie 14 I 1953, Lublin 24 II 1953, s. 20 i in.

¹⁷ Relacja prof. dr hab. Wiesława Śladowskiego z d. 3 XII 2004 (materiały prywatne autora); por. przyp. 21.

¹⁸ W. Śladkowski, *Z doświadczeń pracy Koła Historyków*, „Życie UMCS”, R. 1, październik 1955, nr 5, s. 4.

¹⁹ AUMCS, PRWH, 1953/54, sygn. S4/349, protokół z posiedzenia RWH z 2 XII 1953 r., s. 19.

²⁰ AUMCS, PRWH, 1953/54, sygn. S4/349, protokół z posiedzenia RWH z 2 XII 1953 r.; Protokół z posiedzenia RWH UMCS 16 I b.r. w Zakładzie Historii, Pl. Stalina 3, Lublin 1 III 1954, s. 24.

²¹ AUMCS, PRWH 1954/55, sygn. S4/350, protokół RWH, 11 XII 1954 r., Lublin 9 II 54 (powinno być 55), s. 12; Protokół z posiedzenia RWH 17 XII 1955, Lublin 29 XII 1955, s. 21–22 i in. AUMCS, SKNH 1955/56–1976/77, sygn. S4/747, sprawozdanie z działalności KNH od 15 II do 15 V 1955.

Podstawy prawne działalności KNH w latach 1952-2001

Po okresie okupacji studencki ruch naukowy, jako przejaw aktywności młodzieży akademickiej na gruncie działalności społecznej w środowisku uniwersyteckim²², stał się obiektem zainteresowania władz państwowych. Celem ówczesnych organizacji było zagwarantowanie udziału społeczeństwa w realizowaniu założeń partii²³. Dnia 18 kwietnia 1950 r. na I Kongresie Studentów Polskich w miejsce Bratnich Pomocy (tzw. Bratniaka)²⁴ powstało Zrzeszenie Studentów Polskich²⁵. Zarysowały się wówczas podstawy by wpleść działalność ruchu młodzieżowego w założenia ideologiczne państwa, znajdując mu miejsce w warunkach systemu społecznego PRL w oparciu o organizację polityczną działającą w środowisku szkół wyższych²⁶.

Abstrahując jednak od roszczeń sfer partyjnych, a biorąc pod uwagę poglądy przedstawicieli władz uczelni, funkcjonowało tu wiele niejednokrotnie odmiennych koncepcji w sprawie ruchu młodzieżowego. W kręgach akademickich brakowało jednak jednolitego poglądu co do określenia zasad, jakie determinowałyby efektywność naukowej działalności studentów²⁷. Rozmowa jaka odbyła się na posiedzeniu

²² Początki studenckich organizacji naukowych sięgają XIX w. Pierwszą trwałą organizacją było Towarzystwo Biblioteki Słuchaczy Prawa UJ (1851 r.). Pierwsze koło naukowe studentów historii powstało w 1879 r. na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie (Koło Historyków). W 1892 r. w Krakowie powołano Kółko Historyczne Uczniów JU; por. T. Stanisz, *Wspomnienia z życia i działalności Koła Historyków UJ w latach 1892-1927*, Kraków 1928, s. 3-56; M. Bogacz, *Akademicy Warszawy. Z dziejów organizacji studenckich w XIX wieku*, Warszawa 1960, s. 14 - 32; A. Kamiński, *Polskie związki młodzieży (1804-1831)*, Warszawa 1963, s. 26-203; tenże, *Polskie związki młodzieży (1831-1848)*, Warszawa 1968, s. 48-57; tenże, *Analiza teoretyczna polskich związków młodzieży do połowy XIX wieku*, Warszawa 1974, s. 126-151; L. Bdziuch, *Koło Historyków Studentów UJ, A. 1892-1929*, „Koło Historyków Studentów UJ w latach 1892-1967”, *Zeszyty Naukowe UJ, CXCV. Prace Historyczne*, z. 25, 1968, s. 15-23; K. Baczkowski, *Koło Historyków Studentów UJ, B. 1929-1939*, tamże, s. 41; J. Halberda, J. Malec, G. Russek, *150 lat dziejów Towarzystwa Biblioteki Słuchaczy Prawa UJ*, Kraków 2003, s. 11-45. ²³ Por. M. Tarniewski, *Płonie Komitet (grudzień 1970 - czerwiec 1976)*, Paryż 1982, s. 166.

²⁴ Bratnia Pomoc (Towarzystwa Bratniej Pomocy), było to młodzieżowe stowarzyszenie akademickie, założone w Krakowie w 1859 r. i w Warszawie w 1889 r. w celu pomocy ubogim studentom. Przed wojną organizacja funkcjonowała we wszystkich uczelniach, po II wojnie wznowiła działalność. W 1950 r. została rozwiązana.

²⁵ Por. AUMCS, Socjalistyczny Związek Studentów Polskich (dalej: SZSP) 1961- 1974, sygn. S4/722; W. Klimczak, *Drogi rozwojowe Zrzeszenia Studentów Polskich 1950-1973. Fakty i wydarzenia*, Warszawa 1977, s. 9-46.

²⁶ Zanim powstało ZSP w środowisku akademickim działało wiele organizacji politycznych zrzeszonych w powstałej w marcu 1948 r. Federacji Polskich Organizacji Studenckich (Akademicki Związek Walki Młodych „Życie”, Związek Niezależnej Młodzieży Socjalistycznej, Związek Młodzieży Wiejskiej „Wici”, Związek Młodzieży Demokratycznej, Akademicki Związek Sportowy, 56 Bratnich Pomocy i 18 kół naukowych). W lipcu 1948 r. organizacje te zjednoczyły się w Związek Akademicki Młodzieży Polskiej, który w 1950 r. stał się częścią ZMP. Nie miały one istotnego znaczenia dla rozwoju studenckiego ruchu naukowego. Obok ZSP pewną rolę stymulującą rozwój naukowej działalności studenckiej odegrały w latach 1957-1973: Związek Młodzieży Socjalistycznej i Związek Młodzieży Wiejskiej. Największe znaczenie miało jednak ZSP; por. J. Dziechciarz, J. Goduła, *Studencki ...*, s. 50-52, 71; por. AUMCS, SKNH 1955/56 - 1976/77, sygn. S4/747, sprawozdanie z narady ze studentami V roku historii UMCS, 6 XII 1963.

²⁷ Por. AUMCS, PRWH, 1953/54, sygn. S4/349, Protokół z posiedzenia RWH 20 II 1954, s. 33-34.

RWH dnia 20 lutego 1954 r. między prof. dr. J. Garbacikiem, prof. dr. K. Myślińskim i prof. mgr. S. Krzykałą dotyczyła kilku spraw spornych: a) masowego bądź jednostkowego udziału studentów w organizacji naukowej (administracyjnego rozszerzania liczebności studenckich kół naukowych); b) sprecyzowania zainteresowań koła; c) powiązania naukowej organizacji studenckiej z Katedrami w realizowaniu określonych projektów naukowo-badawczych²⁸. Kilkakrotnie powracała również, na innych posiedzeniach, sprawa zakresu obowiązków opiekuna naukowego koła, oraz zaangażowania samych studentów w działalności tego typu organizacji²⁹. W latach 1950 – 54, Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego³⁰, Zarząd Główny Związku Młodzieży Polskiej³¹ i Rada Naczelna ZSP wydały instrukcje dotyczące powoływania przy katedrach i zespołach katedr kół naukowych, których działalność miała mieć wyłącznie formę naukową, co nie pokrywało się jednak z realiami szkolnictwa wyższego tego okresu, a może przede wszystkim z oczekiwaniami władz partyjnych, liczącymi na szybkie powiązanie naukowej działalności studenckiej z doktryną państwową³². W drugiej połowie lat pięćdziesiątych nastąpił zanik aktywności studenckiego ruchu naukowego w Polsce (o czym będzie jeszcze mowa), podobnie było z działalnością KNH³³, antidotum na kryzys miało stanowić ściślejsze związanie naukowego ruchu młodzieżowego ze studencką organizacją polityczną.

Przełomem okazało się IV posiedzenie plenarne RN ZSP w listopadzie 1956 r., kiedy podjęto decyzje dotyczące powszechności organizacji. Uzyskała ona samodzielność pod względem organizacyjnym, przeprowadzono również decentralizację jej działalności. Pozwoliło to na uzyskanie przez ZSP roli faktycznego reprezentanta ogółu studentów. Nadzór nad rozwojem studenckiego ruchu naukowego powierzony został utworzonej w 1956 r. Komisji Nauki RN ZSP, a w poszczególnych środowiskach obowiązki te przejęły komisje nauki rad okręgowych ZSP³⁴. Ściślejsze związanie kół naukowych z polityczną organizacją studencką i określenie możliwości ich dalszego rozwoju, nastąpiło po I Ogólnopolskim Zjeździe Metodycznym Studenckich Kół Naukowych, odbytym w Warszawie (24-26 lutego 1961 r.) pod hasłem „O pogłę-

²⁸ Tamże.

²⁹ AUMCS, PRWH, 1955/56, sygn. S4/351, Protokół RWH 17 XII 1955, Lublin 29 XII 1955, s. 22; tamże, 1956/57, sygn. S4/352, Protokół RWH 17 XI 1956, Lublin 6 XII 1956, s. 11; tamże, 1957/58, sygn. S4/353, Protokół z posiedzenia RWH 3 V 1958, s. 22; tamże, 1958/59, sygn. S4/354, Protokół z posiedzenia RWH 19 XI 1958, s. 12.

³⁰ Por. Dziennik Urzędowy (Dz. Urz.) MSzWiCKkDp, 1954, nr 14, poz. 92, § 2.

³¹ ZMP powstał 21 VII 1948 r. w rezultacie połączenia organizacji: Związku Walki Młodych (ZWM), Organizacji Młodzieży Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego (OM TUR), Związku Młodzieży Wiejskiej „Wici” (ZMW) i Związku Młodzieży Demokratycznej. W 1957 r. ZMP został rozwiązany, na jego miejscu powstały: Związek Młodzieży Socjalistycznej, Związek Młodzieży Wiejskiej i Związek Harcerstwa Polskiego; por. J. Mikosz, *Państwo a ideowo-polityczne organizacje młodzieżowe w Polsce Ludowej*, Warszawa 1977, s. 31-52.

³² Por. H. Romańska, *O niektórych zagadnieniach studenckich*, *Życie Szkoły Wyższej*, nr 9, 1957, s. 48-51; J. Dziechciarz, J. Godula, *Studencki ...*, s. 53-57; M. Masłowski, *Początki studenckiego ruchu naukowego...*, s. 98-99; tenże, *Koła naukowe...*, s. 118.

³³ Por. AUMCS, PRWH, 1958/59, sygn. S4/354, Protokół z posiedzenia RWH 19 XI 1958, s. 12.

³⁴ M. Masłowski, *Początki studenckiego ruchu naukowego ...*, s. 99; J. Dziechciarz, J. Godula, *Studencki ...*, s. 59.

bieńnię więzi studenckiego ruchu naukowego z życiem praktycznym kraju³⁵. W tym samym roku 16 maja Minister Szkolnictwa Wyższego wydał rozporządzenie określające zasady finansowania działalności studenckich kół naukowych ustalając, iż będą one finansowane „częściowo przez uczelnie, a częściowo z dotacji ZSP”³⁶. Zarządy kół naukowych miały obowiązek do końca października opracować plan pracy na dany rok akademicki i po zaopiniowaniu przez Opiekuna Naukowego oraz Radę Uczelnianą ZSP przedłożyć Rektorowi uczelni³⁷. Opiekun Naukowy koła był zobowiązany w związku z inauguracją roku akademickiego, dostarczyć dane o działalności organizacji z roku ubiegłego (skład osobowy Zarządu, ilość członków, formy i kierunki dotyczące działalności, zadania na następny rok akademicki i inne)³⁸. RU ZSP z dotacji przyznanej jej przez RN ZSP pokrywała wydatki na konferencje, seminaria, wyjazdy międzyuczelniane oraz obozy letnie i zimowe o tematyce naukowo-badawczej. Uczelnie były zobowiązane przewidzieć w swoich budżetach środki finansowe potrzebne na pokrycie bieżącej działalności kół naukowych³⁹. W dniach 24-25 kwietnia 1965 r. odbył się II Ogólnopolski Zjazd Metodyczny Studenckich Kół Naukowych⁴⁰, a 23-25 marca 1970 r. obradował III Ogólnopolski Zjazd Programowo-Metodyczny Studenckich Kół Naukowych⁴¹. W obrębie relacji na płaszczyźnie zakreślonej funkcjonowaniem studenckiego ruchu naukowego wytworzył się „trójkąt wzajemnych zależności”: uczelnia – koło naukowe – ZSP⁴². Za integrację ruchu naukowego w latach 60. odpowiadał Ogólnopolski Komitet Koordynacyjny Studenckich Kół Naukowych (OKKSKN) przy RN ZSP⁴³.

ZSP przeobrażone zostało 28 marca 1973 r., po zjednoczeniu Związku Młodzieży Socjalistycznej i Związku Młodzieży Wiejskiej w Socjalistyczny Związek Studentów Polskich. Celem organizacji, wypływającym z założeń politycznych, było między innymi objęcie patronatu nad kołami naukowymi⁴⁴. Inicjatywy studenckiego

³⁵ *Materiały Ogólnopolskiego Zjazdu Metodycznego Studenckich Kół Naukowych*, Warszawa 1961, s. 9-98 i in.; Por. M. Masłowski, *Koła naukowe ...*, s. 113.

³⁶ AUMCS, SKNH 1955/56 - 1976/77, sygn. S4/747, pismo Ministra Szkolnictwa Wyższego do rektorów szkół wyższych podległych Ministerstwu Szkolnictwa Wyższego, Warszawa 16 V 1961.

³⁷ Tamże.

³⁸ Tamże, pismo Rektora UMCS G. L. Seidlera do Opiekuna KNH prof. dr. J. Willaume, Lublin 5 IX 1962.

³⁹ Tamże, pismo Ministra Szkolnictwa Wyższego do rektorów szkół wyższych podległych Ministerstwu Szkolnictwa Wyższego, Warszawa 16 V 1961.

⁴⁰ Zob. *II Ogólnopolski Zjazd Metodyczny Studenckich Kół Naukowych*, Warszawa 1965.

⁴¹ Zob. *III Ogólnopolski Zjazd Programowo-Metodyczny Studenckich Kół Naukowych*, Warszawa 1971.

⁴² H. Krasowska, *Co dalej z kołami naukowymi*, Problemy Studenckiego Ruchu Naukowego, „Kadry dla przyszłości”, maj 1972, s. 43.

⁴³ Por. AUMCS, SKNH 1955/56 - 1976/77, sygn. S4/747, Sprawozdanie Kółka Historyków Studentów 1960/61; A. Koprucki, dz. cyt., s. 262; W. Śladkowski, *II Ogólnopolski Zjazd...*, s. 330; R. Orłowski, dz. cyt., s. 1008; z dnia 13 X 1980 r. pochodzi informacja, że KNH „w pełni popiera działalność i deklaruje dalszą współpracę” z Ogólnopolskim Komitetem Koordynacyjnym Kół Naukowych Historyków, trudno ustalić relacje tej struktury z formą o podobnej nazwie z lat 60. Brak również śladów dalszej współpracy KNH z KKKNH w latach 80.; przyp. 50.

⁴⁴ AUMCS, Socjalistyczny Związek Studentów Polskich (dalej: SZSP) 1961-1974, sygn. S4/722, Informacja RU SZSP o strukturze organizacyjnej władz uczelnianych i wydziałowych oraz uchwała pierwszej Konferencji programowo-wyborczej, Lublin 22 I 1974; por. AUMCS, ZSP (SZSP) 1975, sygn. S4/723, Przedsięwzięcia RU SZSP UMCS w roku kalendarzowym 1975.

ruchu naukowego były aktywnie wspierane, przybierając niejednokrotnie odcień ideologiczny⁴⁵. Wytyczne regulujące funkcjonowanie organizacji młodzieżowych były ściśle określone przez zadania ideowe, wychowawcze, polityczne i propagandowe wspomagające i służące czynnikom ustrojowo-politycznym⁴⁶. W dniach 26-28 kwietnia 1974 r. odbył się Kongres Studenckiego Ruchu Naukowego, który uściślił koncepcje uchwały przyjętej 30 maja 1973 r. na wspólnym posiedzeniu Kolegium Ministerstwa Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki oraz Prezydium Zarządu Głównego SZSP⁴⁷: „Program zwiększenia udziału studentów w procesie dydaktyczno-wychowawczym i w pracach badawczo-rozwojowych”⁴⁸. Pomimo ideologicznego ukierunkowania studenckiego ruchu naukowego w okresie PRL, istniały wówczas pozytywne aspekty działalności Koła na płaszczyźnie naukowej. Podstawa finansowa przyczyniała się do rozwoju i integracji studenckiego ruchu naukowego⁴⁹. Pozwalała na realizowanie rozmaitych projektów naukowych uzewnętrzniających się w postaci sympozjów czy organizowania różnego typu obozów badawczych, dzięki czemu spełniane były w dużej mierze oczekiwania młodzieży akademickiej i władz uczelni.

13 października 1980 r. Koło Naukowe Historyków UMCS „opowiedziało się za niezależnością od jakichkolwiek organizacji” i porzuciło współpracę z SZSP, kończąc okres, jak to określono, „funkcjonowania na zasadzie agendy SZSP”⁵⁰. U schyłku PRL studencki ruch naukowy zaczął przeżywać kryzys z powodu braku oparcia finansowego. W efekcie rozluźnienia związków z organizacją polityczną studencki ruch naukowy potrzebował większego zainteresowania ze strony władz uniwersyteckich i pracowników naukowo-dydaktycznych. Owocem współpracy z tymi kręgami było wiele sekcji tematycznych funkcjonujących w ramach KNH, których działalność była niejednokrotnie efemeryczna⁵¹. Najtrwalszą sekcją była Sekcja Epigraficzna, pracująca pod opieką Zakładu Nauk Pomocniczych Historii i Bibliotekoznawstwa UMCS⁵², która wniosła olbrzymi wkład w dorobek Koła i Uczelni, badając epigrafikę

⁴⁵ Por. AUMCS, SZSP 1961-1974, sygn. S4/722, pismo Prorektora UMCS doc. dr. S. Krzykały do Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego Departament Studiów Uniwersyteckich, Ekonomicznych i Pedagogicznych, 20 XI 1969, s. 4; Pismo Przewodniczącego RU ZSP UMCS do Prorektora UMCS doc. dr. S. Krzykały, Lublin 23 II 1970.

⁴⁶ M. Tarniewski, dz. cyt., s. 168-170.

⁴⁷ J. Dziechciarz, J. Godula, *Studencki ...*, s. 65-70, 75.

⁴⁸ Zob. *Program zwiększenia udziału studentów w procesie dydaktyczno-wychowawczym i w pracach badawczo-rozwojowych*, Warszawa 1973.

⁴⁹ Por. M. Jaśkiewicz, *Udział studentów w pracach naukowo-badawczych*, *Życie Szkoły Wyższej*, nr 7-8, 1976, s. 90-98; J. Dziechciarz, *Organizacja studencka a twórczość naukowa studentów. Studium funkcjonalno-historyczne*, „Dydaktyka Szkoły Wyższej”, nr 1, 1977, s. 32-41.

⁵⁰ Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Lublinie (dalej: IPN), Lu 29/1, Sprawy Organizacyjne 24. 09. 1980 – 11. 1981, k. 52, Lublin 13 X 1980 (odpis dokumentu wystawionego przez Zarząd KNH UMCS, przekazany autorowi przez mgr Zbigniewa Kielba); AUMCS, ZSP (SZSP) 1975, sygn. S4/723. SZSP, RU UMCS, VI Uczelniana Konferencja Sprawozdawczo-wyborcza, Sprawozdanie za okres 14 XII 1979 – 27 XI 1980, Lublin 27 listopad 1980, s. 19.

⁵¹ Szerzej na ten temat M. Wójciuk, *Kalendarium działalności Koła Naukowego Historyków Studentów UMCS w Lublinie (1953-2004)*, <http://www.knh.umcs.lublin.pl>.

⁵² J. Szymański, *Z doświadczeń włączania studentów do badań naukowych*, „Życie Szkoły Wyższej”, nr 12, 1975, s. 107-111.

staropolską⁵³.

W III RP zmieniło się oblicze studenckiego ruchu naukowego. Musiał on znaleźć dla siebie miejsce w nowych warunkach dbając o wizerunek medialny. Zabrakło niestety w przeciwieństwie do okresu PRL szerszych teoretycznych rozważań na temat rozwoju i przyszłości studenckiego ruchu naukowego. Pewną próbę integracji działalności kół naukowych studentów historii, jak się okazało na dłuższy dystans chybioną, stanowiło funkcjonowanie w latach 1992-1999 Stowarzyszenia Kół Naukowych Historyków Studentów RP⁵⁴. Studencki ruch naukowy w III RP na wielu płaszczyznach został pozostawiony samemu sobie. Poszczególne organizacje naukowe zostały zmuszone do indywidualnego kreowania własnej tożsamości i wizerunku, a także samodzielnego określania własnych metod i form rozwoju bez ingerencji czy kontroli władz uczelnianych, niemniej pod ich opieką, a przede wszystkim z dala od nacisków bądź wpływów politycznych. W latach 90. KNH nawiązało też kontakty i współpracę z ośrodkami zagranicznymi, czego niestety brakowało w PRL.

Działalność młodzieżową na uczelniach w Polsce w latach 1953-2001, regulowały: dekret 28 października 1947 i ustawy o szkolnictwie wyższym: 5 listopada 1958, 4 maja 1982, 12 września 1990⁵⁵ oraz akty prawne ministrów resortu⁵⁶.

Koło miało dwie przerwy w swojej działalności (1957/58 i 1991/92). Oprócz nich miał również miejsce niewątpliwie szereg innych zastoju w funkcjonowaniu organizacji (nie wspominając o okresie stanu wojennego). Są one jednak trudne do uchwycenia w źródłach, a przecież stanowią o specyfice działalności studenckiej organizacji naukowej, gdzie władze zmieniają się bardzo często, pozostawiając po sobie niejednokrotnie pustkę objawiającą się brakiem następców bądź po prostu zastojem działalności przy formalnej prezentacji struktur organizacji w dokumentacji o charakterze sprawozdawczym.

⁵³ Idem, *Badania nad polską epigrafiką*, Kwartalnik Historyczny, R. 83, nr 3, 1976, s. 568-579.

⁵⁴ AUMCS, Koło Naukowe Historyków Studentów UMCS (dalej: KNHS) 1993-1995 (materiały przekazane autorowi przez prof. dr. hab. Zbigniewa Zaporowskiego), Statut SKNHS RP s. 1-6; AUMCS, KNHS 1995-1998 pisma przych. (materiały przekazane przez prof. dr. hab. Z. Zaporowskiego), Informacja SKNHS skierowana do KNHS o walnym zebraniu 6 XII 1996, Kraków 20. 11. 1996; P. Pachuta, W. Bejda, *Sprawozdanie z VII ...*, s. 147.

⁵⁵ Dziennik Ustaw (Dz. U.) 1947, Nr 66, poz. 415, Art. 91, dekret z 1947 uchylony został 30 IX 1953; ustawa o szkolnictwie wyższym z 15 XII 1951, nie mówiła nic o organizacjach studenckich (Dz. U. 1952, Nr 6, poz. 38); Dz. U. 1958, Nr 68, poz. 336, Art. 55-61; Dz.U. 1965, Nr 16, poz. 114; Dz. U., Nr 1969, Nr 4, poz. 31; Dz. U. 1973, Nr 32, poz. 191; Dz. U. 1982, Nr 14, poz. 113, Art. 122-129; Dz. U. 1990, Nr 65, po. 385, Art. 158.

⁵⁶ Rozporządzenie 17 III 1960, Dz. U. 1960, Nr 17, poz. 98; pismo okólne z 16 V 1961; rozp. 10 XI 1965, Dz. U. 1965, Nr 51, poz. 317; rozp. 13 III 1975, Dz. U. 1975, Nr 8, poz. 45; rozp. 18 XII 1980, Dz. U. 1981, Nr 1, poz. 3; rozp. 10 XII 1982, Dz. U. 1982, Nr 38, poz. 255; zarządzenie 1 II 1984, Dz. Urz. MOiW 1984, Nr 2, poz. 11; zarz. 11 VII 1989, Dz. Urz. MOiW 1989, Nr 5, poz. 40.

Działalność naukowa KNH (1954-2001)

a) Związek z Katedrami (lata 1954-1958)

Pierwszym poświadczonym źródłowo udziałem KNH w sferze działalności naukowej⁵⁷ była obecność na Konferencji Wydziału Humanistycznego UMCS w listopadzie 1954 r., gdzie przedstawiciel Koła przedstawił referat: „Udział młodzieży w społeczno-gospodarczej przebudowie wsi lubelskiej w okresie X-lecia Polski Ludowej”. Ten sam referat został wygłoszony przez działacza KNH na I Zjeździe Młodych Historyków w Warszawie (19 listopada-1 grudnia 1954 r.)⁵⁸.

15 lutego 1955 r. nastąpił wybór nowego Zarządu KNH. W jego skład weszli: Wiesław Śladkowski (Przewodniczący), Jan Bąk (Z-ca przewodniczącego), Irena Wojtulewska (Sekretarz), Janusz Albin. Zarząd rozpoczął kierowanie organizacją od spektakularnego przedsięwzięcia zwarzywszy na sytuację polityczną, zrealizowanym wspólnie ze Studenckim Kołem Naukowym Historyków Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i Studenckim Kołem Naukowym Prawników UMCS. W. Śladkowski (UMCS) i Czesław Rajca (KUL), zorganizowali dyskusję pt. „Rola mas i jednostki w historii”, odbyła się ona w przedziale czasowym między 15 lutym a 15 maja 1955 r.⁵⁹. W tym samym okresie KNH UMCS i KN Polonistów UMCS, zorganizowały wieczór dyskusyjny: „Pamięci Komuny Paryskiej”. W obrębie KNH działały sekcje tematyczne, na ich zebraniach studenci głosili referaty i dyskutowali o wybranych problemach. Na spotkaniu Sekcji Historii Starożytnej, został wygłoszony referat: „Powstanie i stosunki gospodarczo – społeczne Sumeru i Akkadu”. Aktywnie działała również Sekcja Historii Powszechnej Średniowiecznej⁶⁰ (opiekun prof. K. Myśliński), która pracowała nad dziejami osadnictwa Lubelszczyzny. Sekcja historii Polski nowożytnej i najnowszej (opiekun mgr Zygmunt Mańkowski) zajmowała się tematem „Rewolucja 1905/1907 na Lubelszczyźnie”⁶¹. Zebrano źródła do strajków szkolnych na Lubelszczyźnie w 1905 r.⁶². W omawianym okresie KNH zorganizowało pokaz filmów popularnonaukowych (*Biskupin, Turnieje rycerskie w średniowieczu, Kazimierz Dolny, Miasto renesansu, Postępowe tradycje polskiego oświecenia*)⁶³. 21 listopada 1955 r. organizacja zorganizowała zebranie dyskusyjne „Podstawowe prawo ekonomiczne feudalizmu”⁶⁴. Dwóch przedstawicieli KNH z referatami (Albin Koprucki, Czesław

⁵⁷ W artykule pominięto wyjazdy i spotkania KNH o charakterze towarzyskim, uwzględniając jedynie działalność naukową bądź popularyzującą badania naukowe (sesje, seminaria, wykłady, obozy i in.).

⁵⁸ AUMCS, PRWH 1954/55, sygn. S4/350, Protokół RWH 11 XII 1954 r., Lublin 9 II 54 (powinno być 55), s. 12.

⁵⁹ AUMCS, SKNH 1955/56 - 1976/77, sygn. S4/747, sprawozdanie z działalności KNH za okres 15 II - 15 V 1955.

⁶⁰ 4 referaty studentów: *Sprawozdanie z publikacji H. Łowmiańskiego – podstawy gospodarcze formowania się państw słowiańskich; Początki państwa czeskiego; Powstanie państwa węgierskiego; Złota Praga w średniowieczu.*

⁶¹ Por. uczestnictwo KNH w Sesji Naukowej z okazji 50 rocznicy Rewolucji 1905-1907 r.

⁶² AUMCS, SKNH 1955/56 - 1976/77, sygn. S4/747, sprawozdanie z działalności KNH za okres 15 II - 15 V 1955.

⁶³ W. Śladkowski, *Z doświadczeń...*, s. 4; AUMCS, SKNH 1955/56 - 1976/77, sygn. S4/747, sprawozdanie z działalności KNH za okres 15 II - 15 V 1955 r.

⁶⁴ Tamże, sygn. S4/747, sprawozdanie z działalności Koła (1955/56); W. Śladkowski, *Z doświadczeń...*, dz. cyt.

Wójcik⁶⁵ i dodatkowo 6 osób (Maria Łoposzko, Wit Szymanek, Henryk Kasprzyk, Romana Piech, Maria Rogowska, Czesława Mazur), wzięło udział w Sesji Naukowej z okazji 50 rocznicy Rewolucji 1905/1907 r. na Ziemi Lubelskiej, zorganizowanej przez Referat Historii Partii Komitetu Wojewódzkiego PZPR przy współudziale Katedr Historycznych i Katedry Podstaw Marksizmu UMCS oraz Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Lublinie (26-27 listopad 1955)⁶⁶. W tym czasie KNH organizowało również własne sesje i spotkania naukowe, np. poświęcone 125 rocznicy wybuchu Powstania Listopadowego (29 listopad 1955), wzięło również udział w studenckiej sesji „Więź teorii z praktyką”⁶⁷, Koło zorganizowało też odczyt z przeżyciami o historii Wawelu i Krakowa przy udziale prelegentki z Państwowego Muzeum na Wawelu. W roku akademickim 1955/56 Sekcja historii najnowszej Polski, badała problematykę organizacji młodzieżowych na Lubelszczyźnie (1944-1948). Była to kontynuacja pracy referowanej na I Zjeździe Historyków w Warszawie w 1954 r., z kolei Sekcja historii średniowiecznej powszechnej (opiekun doc. dr Henryk Zins) zajmowała się renesansem i humanizmem w Europie i w Polsce. Członkowie Koła brali udział w zebraniach Lubelskiego Oddziału PTH⁶⁸.

W latach 1957/58, nastąpił zanik działalności organizacji. Tłumaczono go kilkoma przyczynami: a) nadmiernym obciążeniem studentów materiałem nauczania, oraz b) „zerwaniem ściślejszej więzi pomiędzy młodzieżą a pracownikami naukowymi przez likwidację tzw. opiekunów poszczególnych lat studiów”⁶⁹. W nawiązaniu tymczasem do postawy młodzieży akademickiej na ten stan rzeczy wpływał, jak to określono „nihilizm pewnej grupy studentów wobec prób zorganizowania zarówno kół naukowych jak i wszelkiego rodzaju organizacji”⁷⁰. Trudności związane z brakiem studentów do pracy w Kole i ich aktywności⁷¹, były dostrzegalne już wcześniej⁷². Zanik działalności kół naukowych w tym okresie był symptomatyczny dla całego studenckiego ruchu naukowego w PRL a jego przyczyny były wielopłaszczyznowe. Zasady funkcjonowania kół naukowych w latach 50. nie pokrywały się z koncepcją władz politycznych. Studencki ruch naukowy w tym okresie opierał się na funkcjonowaniu kółek przedmiotowych o charakterze samokształceniowym, powiązanych z

⁶⁵ Referaty KNH: Albin Koprucki, *Wystąpienia chłopskie w guberni lubelskiej podczas rewolucji 1905-1907 roku*, Czesław Wójcik, *Rewolucyjny ruch robotniczy Lublina w latach 1905-1907*.

⁶⁶ *Rewolucja 1905-1907 na Ziemi Lubelskiej. Materiały Sesji Naukowej poświęconej 50 rocznicy Rewolucji 1905-1907 roku na Ziemi Lubelskiej, odbytej w dniach 26-27 listopada 1955 roku*, Lublin 1956, red. Z. Mańkowski, s. 28-47, 48-65, 101-107, 114-116, 127-130, 131-134, 135-139; AUMCS, SKNH 1955/56 – 1976/77, sygn. S4/747, Sprawozdanie z działalności Koła (1955/56); AUMCS, PRWH 1955/56 sygn. S4/351, prot. pos. RWH z 17 XII 1955, Lublin 29 XII 1955, s. 21; Relacja prof. dr. hab. Wiesława Śladkowskiego 3 XII 2004 (materiały autora).

⁶⁷ AUMCS, SKNH 1955/56 – 1976/77, sygn. S4/747, Sprawozdanie z działalności Koła (1955/56); W. Śladkowski, *Z doświadczeń...*, dz. cyt.

⁶⁸ AUMCS, SKNH 1955/56 – 1976/77, sygn. S4/747, sprawozdanie z działalności Koła (1955/56); por. AUMCS, PRWH 1955/56, sygn. S4/351, protokół posiedzenia RWH z 17 XII 1955, Lublin 29 XII 1955, s. 21-22.

⁶⁹ AUMCS, PRWH, 1958/59, sygn. S4/354, protokół z posiedzenia RWH z 19 XI 1958, s. 13.

⁷⁰ Tamże.

⁷¹ W. Śladkowski, *Z doświadczeń...*, dz. cyt.

⁷² AUMCS, PRWH 1956/57, sygn. S4/352, protokół z posiedzenia RWH z 17 XI 1956 r., Lublin 6 XII 1956, s. 11.

katedrami⁷³. By nadać studenckiemu ruchowi naukowemu rozmach i określić jego charakter ideologiczny, połączono go ze strukturami politycznej organizacji studenckiej – ZSP (a później SZSP), a także zwrócono uwagę by aktywność koła przybierała formy działalności społecznej⁷⁴ (ściślej: „społecznie użytecznej”) oraz towarzyskiej⁷⁵. Władze uczelni na posiedzeniu RWH w dniu 3 maja 1958 r. stwierdziły, że dla ożywienia działalności KNH koniecznym jest, biorąc pod uwagę aktywność organizacji: a) działalność samokształceniowa, b) działalność kulturalna, c) życie towarzyskie, d) działalność artystyczna, e) działalność turystyczna, a w kwestii opieki nad organizacją, stwierdzono, iż powinien ją sprawować Kurator⁷⁶. W maju 1958 nastąpiło wznowienie działalności KNH. W skład nowego Zarządu weszli: Czesław Kępski (Prezes) i Stanisława Hoczyk (Sekretarz). Głównym przedmiotem zainteresowań Koła była historia Lubelszczyzny. Członkom Koła została udostępniona kartoteka zabytków architektury Lubelszczyzny⁷⁷. Organizacja liczyła 20 członków⁷⁸.

b) Pod opieką ZSP (lata 1958-1970)

W 1958 r., w nawiązaniu do dyskusji na temat funkcjonowania ruchu młodzieżowego, utworzona została funkcja Kuratora Naukowego KNH. RWH mianowała na tą funkcję prof. dr Juliusza Willaume⁷⁹, a zatwierdziła 21 stycznia 1959 r.⁸⁰ Obok Kuratora istniała funkcja Opiekuna Naukowego powoływanego przez sekcję historyczną. W omawianym okresie była nim dr Mirosława Zakrzewska-Dubasowa⁸¹. 25 lutego 1959 r. prof. dr J. Willaume został Kuratorem z nominacji Senatu⁸². Na posiedzeniu RWH 1 października 1959 r. zrezygnował z tej funkcji, która w tym roku nie została obsadzona. Pozostała funkcja Opiekuna Naukowego pełniona przez dr M. Zakrzewską-Dubasową⁸³. W 1960 r. prof. dr J. Willaume ponownie został Kuratorem⁸⁴, obowiązki pełnił do 1963 r. Dnia 12 grudnia 1962 r. Senat powierzył funkcję

⁷³ J. Dziechciarz, J. Godula, *Studencki ...*, s. 58-59 i in.; M. Masłowski, *Początki studenckiego ruchu naukowego...*, s. 98-99; tenże, *Koła naukowe...*, s. 118; W. Śladkowski, *Z doświadczeń...* dz. cyt.

⁷⁴ AUMCS, PRWH, 1958/59, sygn. S4/354, protokół z posiedzenia RWH z 19 XI 1958, s. 14.

⁷⁵ Por. J. Godula, *Społecznie użyteczne...*, „Problemy Studenckiego Ruchu Naukowego, Ochrona naturalnego środowiska człowieka”, 1971, s. 59-60; *Rola studenckiego ruchu naukowego w podnoszeniu efektywności studiów. Materiały plenarnego posiedzenia Rady Okręgowej ZSP w Lublinie (25 II 1972)*, oprac. R. Tokarski, *Problemy Studenckiego Ruchu Naukowego*, „Wieś”, wrzesień 1972, s. 83-85; M. Masłowski, *Koła naukowe...*, s. 117.

⁷⁶ AUMCS, PRWH, 1957/58, sygn. S4/353, protokół z posiedzenia RWH z 3 V 1958, s. 22.

⁷⁷ Tamże, SKNH 1955/56 – 1976/77, sygn. S4/747, sprawozdanie z organizacji KNH w maju 1958 r.

⁷⁸ Tamże, PRWH, 1958/59, sygn. S4/354, protokół z posiedzenia RWH z 19 XI 1958, s. 12. Z dokumentacji wynika że w KNH działało 17 osób: sekcja historii średniowiecznej – 4 osoby, sekcja historii nowożytnej – 11 osób, sekcja historii najnowszej – 2 osoby; tamże, SKNH 1955/56 – 1976/77, sygn. S4/747, sprawozdanie KNH.

⁷⁹ Tamże, PRWH, 1958/59, sygn. S4/354, protokół z posiedzenia RWH z 19 XI 1958.

⁸⁰ Tamże, protokół z posiedzenia RWH z 21 I 1959, s. 22.

⁸¹ Tamże, SKNH 1955/56 – 1976/77, sygn. S4/747, pismo prof. dr. J. Willaume do Dziekana WH, Lublin 24 I 1959.

⁸² Tamże, pismo Rektora UMCS prof. dr. A. Paszewskiego do prof. dr. J. Willaume, Lublin 3 III 1959.

⁸³ Tamże, PRWH, 1959/60, sygn. S4/355, protokół z posiedzenia RWH z 1 X 1959 r., s. 4-5.

⁸⁴ Tamże, SKNH 1955/56 – 1976/77, sygn. S4/747, sprawozdanie Kółka Historyków Studentów 1960/61.

Kuratora doc. dr. K. Myślińskiemu⁸⁵. W późniejszym okresie Kuratorami byli kolejno: doc. dr hab. Z. Mańkowski (1967-1973)⁸⁶ i w latach 1979-1982⁸⁷, doc. dr hab. S. Tworek (1975-1977)⁸⁸. Kuratorem zostawał samodzielny pracownik naukowy, a Opiekunem asystent bądź adiunkt⁸⁹. 12 października 1983 r. Kuratorem został dr Bronisław Mikulec⁹⁰. W latach osiemdziesiątych funkcje Kuratora i Opiekuna były używane zamiennie⁹¹.

W lipcu 1960 r. ukonstytuował się Zarząd KNH [Edward Alfred Mierzwa (Prezes), Janusz Sosnowski (Vice-prezes), Adam Andrzej Witusik (Vice-prezes), Stanisław Wiśniewski (Sekretarz), Alicja Zubik, Teresa Iwanowicz, Irena Zych]. Na początku lipca 1960 KNH zorganizowało rajd „Szlakiem Prastarych Ziem Polskich” (Biecz-Czorsztyn-Nidzica), podczas którego były głoszone referaty⁹². Koło posiadało biblioteczkę liczącą około 180 tomów, zajmowała się nią A. Zubik. Księgozbiór udało się zebrać dzięki poparciu finansowemu katedr historii i ZSP⁹³. W późniejszym okresie książki zostały prawdopodobnie przekazane Bibliotece Instytutu Historii UMCS⁹⁴. W roku akademickim 1960/61 KNH ożywiło swoją działalność na polu naukowym, odbyły się 3 posiedzenia naukowe KNH⁹⁵. W listopadzie 1960 w Łodzi, odbyła się ogólnopolska sesja o upadku Rzeczypospolitej w XVIII w., na której nie zabrakło działaczy KNH (A. Witusik, E. Mierzwa). A. Witusik uczestniczył też w obradach OKKS-KN⁹⁶. Członkowie KNH wzięli udział w studenckich sympozjach naukowych we Wrocławiu (marzec 1961) i w Warszawie (maj 1961). W kwietniu 1961 organizacja zorganizowała spotkanie z dr. A. Kerstenem⁹⁷. Przedstawiciel KNH (Ireneusz Caban), był w Łodzi na Ogólnopolskiej Sesji XX-lecia Polski Ludowej (listopad 1961), gdzie zdobył II nagrodę, uczestniczył także w zorganizowanej w Lublinie w tym miesiącu

⁸⁵ Tamże, pismo Rektora UMCS prof. dr. G. L. Seidlera do doc. dr. Kazimierza Myślińskiego z 22 I 1963.

⁸⁶ Por. Sprawozdanie z działalności UMCS...1967/1968, s. 51; tamże...1968/69, s. 52; tamże ...1969/1970, s. 54; tamże ...1970/71, s. 59; tamże ... 1971/72, s. 57; tamże ...1972/73, s. 75.

⁸⁷ Tamże, KNH 1981 (materiały przekazane autorowi przez dr. Waldemara Kozyrę), Zaproszenie na Ogólnopolską Sesję Studenckich Kół Naukowych Historyków, *Generał Władysław Sikorski 20 V 1881 – 4 VII 1943*, 22-23 IV 1981; zob. *Pamiętki*, <http://www.knhs.umcs.lublin.pl>, red. i oprac. M. Wójciuk.

⁸⁸ Sprawozdanie z działalności UMCS... 1975/76, s. 172; tamże ... 1976/77, s. 101.

⁸⁹ Ustawa o szkołach wyższych z 5 XI 1958 r., Dz. U. 1958, Nr 68, poz. 336, Art. 61; AUMCS, SKNH 1955/56, 1958-1961, 1962-1964, 1976/77, 1972, sygn. S4/747, pismo Prorektora do Dziekana z 17 I 1959.

⁹⁰ Tamże, DSS, Koła Naukowe Sprawy Ogólne, styczeń 83 – grudzień 86, sygn. 5 paczka VIII, pismo Rektora UMCS prof. dr. hab. J. Szymańskiego do dr. B. Mikulca z 12 X 1983.

⁹¹ Zob. przyp. 161-167.

⁹² Członkowie Koła wygłosili referaty: „Bitwa grunwaldzka”, „Powstanie Kostki Napierskiego”, „Zyndram z Maszkowic”.

⁹³ AUMCS, SKNH 1955/56 – 1976/77, sygn. S4/747, sprawozdanie z pracy Kółka Historyków Studentów za rok akademicki 1960/61; sprawozdanie z działalności KNH Wydziału Humanistycznego z 16 IX 1961.

⁹⁴ Por. S. Wiśniewski, *Koło Naukowe Historyków Studentów ...*, s. 43.

⁹⁵ Referaty studentów: Władysław Wójcik „Zmiany w nauczaniu w Królestwie Kongresowym”, Stefania Kula, wystąpienie poświęcone książce dr. A. Kerstena pt. *Pierwszy opis obrony Jasnej Góry*, J. Sosnowski, referat o Insurekcji Warszawskiej. Po wystąpieniach miały miejsce dyskusje.

⁹⁶ Na temat OKKS-KN, zob. przyp. 43.

⁹⁷ AUMCS, SKNH 1955/56 – 1976/77, sygn. S4/747, sprawozdanie KHS za rok 1960/61; sprawozdanie KNH z 16 IX 1961; sprawozdanie KNH z 15 IX 1962; Relacja dr. Adama Andrzeja Witusika z 15 XI 2002 (materiały autora).

Sesji poświęconej Rewolucji Październikowej⁹⁸.

W dniach 30 marca – 1 kwietnia 1962 KNH⁹⁹ przy poparciu OKKSKN przy RN ZSP zorganizowało II Ogólnopolski Zjazd Studenckich Kół Naukowych Historyków „Walki narodowowyzwoleńcze w Polsce XVIII-XIX w.” Drugą nagrodę ze studentem KUL-u, otrzymał za referat Cz. Kępski (UMCS). Komitet Organizacyjny tworzyli: E. Mierzwa, I. Zych, S. Wiśniewski, J. Sosnowski i A. Witusik. W organizacji sesji uczestniczyli dr R. Orłowski (opiekun KNH) i mgr W. Śladkowski. W zjeździe wzięło udział 51 delegatów, wygłoszono w sumie 8 referatów (WSP Kraków, UMK, UMCS, UAM, KUL, UW). W skład komisji oceniającej referaty wchodził: prof. dr H. Wereszycki (przewodniczący), prof. dr J. Dutkiewicz, prof. dr S. Hoszowski, prof. dr J. Willaume, doc. dr T. Mencil, mgr J. Skowronek i mgr W. Śladkowski¹⁰⁰. To sympozjum było bardzo spektakularnym przedsięwzięciem, dzięki niemu KNH uzyskało ważną pozycję w polskim studenckim ruchu naukowym. W 1963 r. w KNH powstała Sekcja Religioznawcza. Jej przewodniczącym był Ryszard Jeleń¹⁰¹. Sekcja pracowała przy wsparciu Katedry Filozofii UMCS¹⁰².

Rok później, w dniach 23-25 kwietnia 1964 w Chełmie Lubelskim odbył się kolejny, III Ogólnopolski Zjazd Studenckich Kół Naukowych Historyków, również tym razem zorganizowany przez KNH UMCS¹⁰³ i OKKSKN przy RN ZSP. Sesja poświęcona była obchodom XX-lecia Polski Ludowej. III nagrodę ze studentką UW otrzymała A. Tkaczuk. Nagrodę Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Lublinie otrzymał P. Kopciowski, a Nagrodę Towarzystwa Przyjaciół UMCS przyznano K. Mycek. Referat M. Szyszki został wyróżniony. W organizowaniu zjazdu czołową rolę odegrali Emil Horoch (Prezes Koła) i Antoni Krawczyk (Sekretarz Koła). W sesji uczestniczyło 37 studentów, wygłoszono 13 referatów i 2 komunikaty (Wojskowa Akademia Polityczna, WSP Kraków, UMK, WSP Gdańsk, KUL, WSP Opole, UW, Wyższa Szkoła Nauk Społecznych). Autorom najlepszych referatów przyznano nagrody pieniężne, I i II ufundowana przez Ministra Szkolnictwa Wyższego i Rektora UMCS, III przez RN ZSP. W skład komisji wchodził: doc. dr S. Krzykała, doc. dr T.

⁹⁸ AUMCS, SKNH 1955/56 – 1976/77, sygn. S4/747, sprawozdanie KNH z 15 IX 1962.

⁹⁹ Referaty KNH: Helena Kozak, „Stan wojenny w Guberni Lubelskiej w latach 1861-1866”, Czesław Kępski, „Udział chłopów Lubelszczyzny w powstaniu styczniowym”, Stanisław Kowalski, „Idea walki narodowowyzwoleńczej wśród młodzieży szkolnej Lublina w l. 1878-1907”.

¹⁰⁰ W. Śladkowski, *II Ogólnopolski Zjazd...*, s. 330-331; R. Orłowski, dz. cyt., s. 1008-1010; *Walki narodowowyzwoleńcze w XIX w. omawia II ogólnopolski zjazd studentów-historyków*, „Kurier Lubelski”, R. VI, Nr 77 (1760), 1-2 IV 1962, s. 6; AUMCS, SKNH 1955/56 – 1976/77, sygn. S4/747, pismo kuratora KNH do Rektora z 2 IV 1962; pismo kuratora KNH do Dziekana z 2 IV 1962; sprawozdanie KNH 15 IX 1962; zob. *Pamiętki...* (Zaproszenie udostępnione przez dr. S. Wiśniewskiego), <http://www.knhs.umcs.lublin.pl/>, oprac. M. Wójciuk.

¹⁰¹ AUMCS, SKNH 1955/56 – 1976/77, sygn. S4/747, sprawozdanie z narady ze studentami V roku historii UMCS, która odbyła się 6 grudnia 1963 r.

¹⁰² S. Wiśniewski, *Z życia ...*, s. 266; tenże, *Koło Naukowe ...*, s. 43; K. Piech, *Sprawozdanie ze spotkania pt. Dzieje Koła Naukowego Historyków Studentów-wieczór wspomnień, Lublin 6 XII, 2002*, „Koło Historii”, nr 7, 2003, s. 261.

¹⁰³ Referaty KNH: Anna Tkaczuk, „Udział klasy robotniczej w przejmowaniu i uruchomieniu przemysłu na Lubelszczyźnie przed dekretem o nacjonalizacji”, Piotr Kopciowski, „Udział i współdziałanie żołnierzy Armii Radzieckiej w bojach partyzanckich GL i AL na Lubelszczyźnie”, Kazimiera Mycek, „Związek Walki Młodych w realizacji hasła «Walka, nauka, praca» na Lubelszczyźnie”, Mieczysław Szyszko, „Migracja ludności polskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Lubelszczyzny na Ziemię Zachodnie”.

Mencel, doc. dr Maria Turlejska (etap wstępnej oceny), dr Z. Mańkowski i dr Ryszard Bender¹⁰⁴.

W 1964 r. KNH podjęło się przygotowania monografii dotyczącej dziejów młodzieżowego ruchu studenckiego na Lubelszczyźnie (od „Bratniaka” do ZSP). Pomysłodawcą przedsięwzięcia była Rada Okręgowa ZSP w Lublinie¹⁰⁵.

Działacze Koła brali udział w kolejnych Ogólnopolskich Sesjach Kół Naukowych Studentów Historii w Toruniu (1964), gdzie referat I. Zych i A. Krawczyka (UMCS), otrzymał wyróżnienie¹⁰⁶ i w tym samym roku we Wrocławiu. 13 grudnia 1964 KNH zorganizowało¹⁰⁷ w Zamościu sesję popularno-naukową dotyczącą Akademii Zamojskiej¹⁰⁸, a w dniach 23-25 lutego 1965 uczestniczyło¹⁰⁹ w sesji pt. „1000 lat walki Polski o pokój i tolerancję”, zorganizowanej przez KNH KUL¹¹⁰. W odbytym w dniach 25-27 marca 1965 w Toruniu Ogólnopolskim Seminarium Pomorzoznawczym Studenckich Kół Naukowych Historyków, referat przedstawicielki KNH Barbary Trelińskiej, „Problem pomorski w świadomości historycznej Galla Anonima a Jana Długosza”, zdobył III nagrodę. 20 kwietnia 1965 KNH zorganizowało sesję popularno-naukową z okazji 20 rocznicy podpisania polsko-radzieckiego układu o przyjaźni, wzajemnej pomocy i współpracy. Wygłoszony został referat przedstawiciela Koła A. Laskowskiego pt. „20 lat przyjaźni i współpracy ze Związkiem Radzieckim”¹¹¹. Miesiąc później (10 maja 1965), organizacja przygotowała seminarium poświęcone 20 rocznicy zakończenia II wojny światowej¹¹². Pierwszą nagrodą wyróżniono referat L. Latka i Z. Sawickiego, drugą i trzecią przyznano kolejno: Ryszardowi Szczygłowi i T. Ostrowskiemu. Nagrody ufundował Zarząd Uczelniany ZMS UMCS. W skład komisji wchodził: doc. dr S. Krzykała (Dziekan WH), prof. dr K. Myśliński (Kurator) i dr A. Kopruckownik (opiekun). W 1964/65¹¹³ odbyły się spotkania KNH z referatami¹¹⁴.

c) W łączności z ZSP i SZSP (lata 1970-1980)

Na działalność KNH miały czasem wpływ oczekiwania czynników politycznych. W dniach 9-11 kwietnia 1970 w Lublinie miało miejsce Ogólnopolskie Semina-

¹⁰⁴ A. Kopruckownik, dz. cyt., s. 262-265; AUMCS, SKNH 1955/56 – 1976/77, sygn. S4/747, pismo dyrektora administracyjnego do Kwestury UMCS z 22 IV 1964; pismo Ministra Szkolnictwa Wyższego Departamentu Studiów Uniwersyteckich i Ekonomicznych do Rektora UMCS z 24 IV 1964; pismo Rektora UMCS z 25 IV 1964 r.; pismo Rektora UMCS z 25 IV 1964; „Kalendarz Lubelski”, 1965, s. 169.

¹⁰⁵ S. Wiśniewski, *Z życia Koła...*, s. 266-267.

¹⁰⁶ Relacja prof. dr. hab. Antoniego Krawczyka z 6 XI 2002 (materiały autora).

¹⁰⁷ Referaty KNH: Ryszard Szczygieł, „Powstanie i dzieje Akademii Zamojskiej”, Z. Handwerker, „Powstanie Akademii Krakowskiej”.

¹⁰⁸ S. Wiśniewski, *Z życia Koła...*, s. 266.

¹⁰⁹ Referaty KNH: Jan Lewandowski, praca o działalności E. Dembowskiego, A. Wegiera wystąpienie na temat ideologii P. Ściegiennego.

¹¹⁰ Relacja prof. dr. hab. Jana Lewandowskiego z 24 III 2005 (materiały autora); S. Wiśniewski, *Z życia...*, dz. cyt.

¹¹¹ S. Wiśniewski, *Z życia Koła...*, dz. cyt.

¹¹² Referaty KNH: Tadeusz Ostrowski „Sprawa polskich granic zachodnich w świetle korespondencji wybitnych mężów stanu w II wojnie światowej”, Ryszard Szczygieł „Udział Wojska Polskiego w szturmie Berlina”, L. Latek i Z. Sawicki „Problem odpowiedzialności za zbrodnie w świetle prawa międzynarodowego”.

¹¹³ S. Wiśniewski, *Z życia Koła...*, dz. cyt.

¹¹⁴ L. Latek „Olimpiady dawniej a dziś”, J. Cygan „Ruch husycki w Czechach a polski świat uczony”.

rium Leninowskie zorganizowane w ramach obchodów 100 rocznicy urodzin W. I. Lenina, w jego organizacji wzięło udział KNH, a także koła naukowe: Nauk Politycznych, Ekonomistów, Religioznawców i Filozofów UMCS¹¹⁵.

Na początku lat siedemdziesiątych odbyło się kilka obozów naukowych KNH. W sierpniu 1970 w Kazimierz Dolnym (opiekun mgr E. Horoch)¹¹⁶ i w dniach 1-14 sierpnia 1971 w Zamościu pod hasłem „Historia powojennego Ruchu Młodzieżowego”¹¹⁷. Podczas trwania ostatniego zjazdu zbierano relacje (około 30 relacji¹¹⁸) o organizacjach: ZMP, ZWM, ZMW „Wici”, OM TUR¹¹⁹. Prace wykonane na tym obozie pozwoliły na przygotowanie w dniach 11-12 grudnia 1971 w Lublinie Ogólnopolskiego Seminarium Naukowego Kół Historyków¹²⁰, „Organizacja i działalność Związku Młodzieży Polskiej w latach 1948-1956”, w którego organizacji uczestniczyło KNH¹²¹ i Krag Instruktorów ZHP w Lublinie. Pierwszą nagrodę otrzymał Henryk Gmiterek ze studentem z Wrocławia. Wygłoszono 6 referatów i 1 komunikat (KN Polit. Uniwersytetu im. B. Bieruta we Wrocławiu, WSP Kraków, UMK, Koło Naukowe Historyków UBB Wrocław, WAP). Przewodniczącym komisji był doc. dr Z. Mańkowski¹²².

W 1972 we Wrocławiu odbyła się sesja „Senat za Zygmunta III Wazy”, w której uczestniczyli członkowie Koła¹²³. W 1972 KNH zorganizowało w Dubience obóz naukowy, którego uczestnicy badali szlaki przerzutowe ruchu oporu ze wschodu na ziemię Lubelszczyzny¹²⁴. Obóz KNH odbył się także w 1972 w Puławach¹²⁵. W marcu 1973 w Toruniu przedstawiciel organizacji wziął udział¹²⁶ w Studenckiej Sesji Naukowej „Mikołaj Kopernik – człowiek Odrodzenia i dzieje jego idei”¹²⁷. W połowie lat siedemdziesiątych w KNH działała Sekcja Wywiadu i Kontrwywiadu. Sekcja zaprosiła na spotkanie szefa Służby Bezpieczeństwa w Lublinie płk. Mariana Mozgawę.

W połowie lat siedemdziesiątych Koło zorganizowało obozy naukowe w

¹¹⁵ AUMCS, SZSP 1961-1974, sygn. 54/722, pismo Prorektora UMCS do Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego Departament Studiów Uniwersyteckich, Ekonomicznych i Pedagogicznych z 20 XI 1969, s. 4; pismo Przewodniczącego RU ZSP UMCS do Prorektora UMCS z 23 II 1970.

¹¹⁶ Relacja prof. dr. hab. Zbigniewa Zaporowskiego z 11 IV 2005 (materiały autora).

¹¹⁷ ZMP na Zamojszczyźnie, „Problemy Studenckiego Ruchu Naukowego. Kadry dla przyszłości”, 1972, s. 35.

¹¹⁸ Relacja prof. dr. hab. Emila Horocha z 20 X 2002 (materiały autora).

¹¹⁹ Temat organizacji młodzieżowych por. *Szkice z historii lewicowego ruchu młodzieżowego na Lubelszczyźnie*, red E. Horoch, Lublin 2004; zob. przyp. 31.

¹²⁰ Na temat studenckich zjazdów naukowych w PRL (sesja, seminarium, sympozjum, zjazd, konkurs naukowy), zob. J. Dziechciarz, *Czy zmierzch seminarium?*, „Problemy Studenckiego Ruchu Naukowego. Pismo ZG SZSP”, Nr 3 (12), 1974, R. IV, s. 63-66.

¹²¹ Referaty KNH: Henryk Gmiterek, *Działalność ZMP na terenie miasta i powiatu Zamość (1948 – 1956)*, Henryk Lipniacki, *Geneza i początki działalności ZMP na Lubelszczyźnie*.

¹²² E. Olszewski, *Ogólnopolskie Seminarium ...*, s. 302-303; ZMP na Zamojszczyźnie..., dz. cyt.; AUMCS, SKNH 1955/56 – 1976/77, sygn. 54/747, pismo Prorektora do Wicedyrektora Departamentu Studiów Uniwersyteckich, Ekonomicznych i Pedagogicznych z 26 II 1972.

¹²³ Relacja prof. dr. hab. Henryka Gmiterka z 15 XI 2002 (materiały autora).

¹²⁴ Relacja prof. dr. hab. Emila Horocha z 20 X 2002 (materiały autora).

¹²⁵ Relacja prof. dr. hab. Zbigniewa Zaporowskiego z 11 IV 2005 (materiały autora).

¹²⁶ Referat KNH: „Ks. J. A. Jabłonowski i początki kultu Mikołaja Kopernika w Polsce”.

¹²⁷ R. Gutkowski, *Historycy o Koperniku*, „Problemy Studenckiego Ruchu Naukowego. Pismo ZG SZSP”, nr 2 (9), R. III, grudzień 1973, s. 55.

Łącznej, mające na celu prowadzenie badań nad dziejami Łącznej (1918-1976). Taki obóz zorganizowano między 23 listopada 1975 a 12 grudnia 1976¹²⁸ (opiekun mgr Sadowski) oraz później, w lipcu 1977 (opiekun mgr Zbigniew Zaporowski)¹²⁹. W 1977 r. Powstała Sekcja Epigraficzna, która okazała się najaktywniejszą ze struktur KNH. Funkcjonowała pod opieką Zakładu Nauk Pomocniczych Historii¹³⁰. O jej działalności będzie mowa niżej.

W latach 1978/1981 w Instytucie Historii UMCS organizowane były studenckie sesje dotyczące starożytności. Inicjatorami ich byli prof. dr Roman Kamienik i doc. dr Tadeusz Łoposzko, którzy do współpracy wciągnęli KNH, jego Opiekunem był wówczas dr H. Gmiterek. Zorganizowano konferencję pt. *W 2300-ną rocznicę śmierci Aleksandra Wielkiego*¹³¹. Odbyły się sesje poświęcone Oktawianowi Augustowi, Imperium Rzymskiemu, Homerowi (1979/80), Juliuszowi Cezarowi (1980/81). Na sesjach występowali też młodzi pracownicy naukowcy. Jako studenci referaty głosili m.in. Dariusz Słapek i Andrzej Kryj¹³².

Niektórzy działacze KNH angażowali się w działalność patriotyczno-niepodległościową. W listopadzie 1978 r. kilku działaczy KNH UMCS, w sześćdziesiątą rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości zorganizowało na uczelni wystawę ze zdjęciami. Niektórzy udali się do Jastkowa by zapalić znicze na grobach legionistów. O wydarzeniu informowało Radio Wolna Europa. Wcześniej (około połowy lat siedemdziesiątych) inna grupa studentów planowała zorganizować w obrębie Koła dyskusję o postaci J. Piłsudskiego.

13 października 1980 decyzją Zarządu organizacja porzuciła współpracę z SZSP¹³³. KNH poparło działalność komitetów założycielskich Niezależnego Zrzeszenia Studentów. Stwierdzono, że „koła naukowe powinny być zrzeszone w ramach Studenckiego Towarzystwa Naukowego”¹³⁴. Żądano, by fundusze rozdzielone zostały w zależności od potrzeb badawczych kół naukowych, a nie schematycznie. Postulowano utworzenie wydawnictw przy STN. Wyrażono postulat, by przedstawiciele studenckiego ruchu naukowego brali udział w ciałach samorządowych i kolegialnych uczelni. KNH opowiedziało się za współpracą z Ogólnopolskim Komitetem Koordynacyjnym Kół Naukowych Historyków. W imieniu Zarządu podpisali się: Ewa Jezior-ska, K. Kusiuk, Kazimierz Mareczek i Tomasz Rodziewicz¹³⁵.

¹²⁸ AUMCS, ZSP (SZSP) 1975, sygn. S4/723, SZSP, RU, sprawozdanie z działalności Uczelnianej Organizacji SZSP w okresie od 23 listopada 1975 do 12 grudnia 1976, Lublin 12 grudnia 1976.

¹²⁹ Relacja prof. dr. hab. Zbigniewa Zaporowskiego z 11 IV 2005 (materiały autora).

¹³⁰ J. Szymański, *Z doświadczeń...*, s. 107-111; tenże, *Badania nad polską epigrafiką...*, s. 568-579.

¹³¹ Referaty KNH: „Aleksander Macedoński a Grecy”, „Aleksander Macedoński w legendzie i anegdocie starożytnej”, „Aleksander Macedoński i jego wodzowie”, „Portret literacki Aleksandra Macedońskiego”, „Aleksander Macedoński w legendzie wieków średnich”.

¹³² Zakład Historii Starożytnej UMCS, bez sygn., Spuścizna po prof. dr. hab. Romanie Kamieniku (materiały udostępnione autorowi przez dr. Pawła Madejskiego).

¹³³ AUMCS, ZSP (SZSP) 1975, sygn. S4/723, SZSP, RU UMCS, VI Uczelniana Konferencja Sprawozdawczo-wyborcza, sprawozdanie za okres 14 XII 1979 – 27 XI 1980, s. 19.

¹³⁴ IPN, Lu 29/1, Sprawy Organizacyjne 24.09.1980 – 11.1981, k. 52, Lublin 13 X 1980 (odpis dokumentu wystawionego przez Zarząd KNH, przekazany autorowi przez mgr. Zbigniewa Kielbą).

¹³⁵ IPN, Lu 29/1, Sprawy Organizacyjne 24.09.1980 – 11.1981, k. 52, Lublin 13 X 1980.

d) Dekada politycznej niepewności (lata 1980-1990)

W latach 1979-1980, podczas sprawowania funkcji prezesa Koła przez Waldemara Kozyrę, ukazywał się „Biuletyn Koła Naukowego Historyków”. W tym czasie obok działalności Sekcji Epigraficznej w KNH grupa działaczy zorganizowana w Sekcji Historii Najnowszej interesowała się polskim czynem zbrojnym w II wojnie światowej. Zorganizowali oni (1980/1981) szereg spotkań z działaczami Polski Podziemnej: kpt. Michałem Fijałką (27 Wołyńska DP AK) i płk Franciszkiem Kusykiem (Obwód Lubartowski BCh). Odbił się też wykład prof. dr. hab. Krystyny Kersten, która mówiła o dziejach najnowszych w duchu kursów naukowych¹³⁶. W dniach 22-23 kwietnia 1981 KNH zorganizowało Ogólnopolską Sesję Kół Naukowych Historyków pt. „Generał Władysław Sikorski – 100 lecie urodzin”¹³⁷. Opiekunem naukowym sesji był dr Mieczysław Wieliczko (opiekun KNH). Na sesji ogłoszono 10 referatów (WSP Słupsk, Wojskowa Akademia Polityczna im. F. Dzierżyńskiego, UMK, UMCS). W ramach konferencji dr M. Wieliczko razem ze studentami z KNH przygotowali wystawę fotografii z prac i badań brytyjskiej komisji rządowej w sprawie przyczyn katastrofy gibraltarskiej „General Sikorski’s achievement, London 1980”¹³⁸.

W dniach 27 lipca – 3 sierpnia 1981 r. Sekcja Historii Najnowszej zorganizowała obóz naukowy na Majdanku. Studenci porządkowali kartoteki więźniów, a w dniach 4-10 sierpnia 1981 r. w Białej Podlaskiej, na kolejnym obozie, zbierano relacje od przedstawicieli środowiska kombatanckiego (ZBoWiD i żołnierzy AK). Udział w badaniach wzięli W. Kozyra, A. Floraszek, Grażyna Wołosowicz¹³⁹.

Na początku lat osiemdziesiątych, w związku ze stanem wojennym, zanikło również funkcjonowanie kół naukowych. Działalność KNH po pewnym zastoju została wznowiona. 28 lutego 1983 r. Rektor UMCS prof. dr hab. J. Szymański, na podstawie art. 124 ust. 3 ustawy z 4 maja 1982 o szkolnictwie wyższym¹⁴⁰ i w związku z § 7 ust. 2 rozporządzenia Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki z 10 grudnia 1982 r.¹⁴¹ w sprawie organizacji i stowarzyszeń studenckich,

¹³⁶ Relacja dr. Waldemara Kozyry z 16 XI 2004 (materiały autora).

¹³⁷ Referaty KNH: W. Kozyra: „Idea federalizmu w koncepcjach politycznych gen. Sikorskiego”, Zbigniew Osiński: „Gen. Sikorski w Moskwie (XII 1941)”, Łucjan Jachowicz: „Działalność w organizacjach niepodległościowych”, Alicja Floraszek: „Katastrofa w Gibraltarze – opinie i kontrowersje”, Tomasz Mikszyc: „Krańc rodzinny i lata szkolne Władysława Eugeniusza Sikorskiego”, Krzysztof Kawecki: „Geneza rządu polskiego na emigracji”, Witold Borodziej: „Formowanie Wojska Polskiego na wychodźstwie wojennym”.

¹³⁸ AUMCS, KNH 1981, Zaproszenie na Ogólnopolską Sesję Studenckich Kół Naukowych Historyków, „Generał Władysław Sikorski 20 V 1881 – 4 VII 1943”, w dniach 22-23 IV 1981; *Studencka sesja o gen. Sikorskim*, „Kurier Lubelski” z 22 IV 1981; *Życie i działalność gen. Wł. Sikorskiego tematem sesji naukowej w Lublinie*, „Sztandar Młodych” z 23 IV 1981; *Sesja naukowa pamięci gen. Sikorskiego*, „Sztandar Ludu” z 23 IV 1981; *Temat: gen. Sikorski. Sesja naukowa studentów-historyków*, „Ekspress Wieczorny”, nr 83 z 29 IV 1981; *Publiczna dyskusja Generał Sikorski i jego epoka*, „Sztandar Ludu”, nr 89 z 5 V 1981 (materiały dotyczące sesji „Generał Władysław Sikorski 20 V 1881 – 4 VII 1943” w dniach 22-23 IV 1981 udostępnił autorowi prof. dr hab. Mieczysław Wieliczko).

¹³⁹ Tamże, Dyr. Instytutu UMCS do DSS UMCS z 24 VI 1981; pismo Zastępcy Dyr. Instytutu UMCS do Kier. DS „Femina” z 24 VI 1981; pismo Kier. Zakł. Historii Najnowszej (z up. dr M. Wieliczko) do Archiwum Państwowego w Lublinie z 28 VII 1981; pismo Dyr. Muzeum Okręgowego w Białej Podl. z 4 VIII 1981.

¹⁴⁰ Dz.U. z 1982, Nr 14, poz. 113.

nia 1982 r.¹⁴¹ w sprawie organizacji i stowarzyszeń studenckich, wyraził zgodę na dalsze działanie Koła. Rektor zarządził wpisanie organizacji do rejestru pod nazwą „Koło Naukowe Historyków UMCS w Lublinie”¹⁴². 22 marca 1983 r. władze organizacji uchwałyły Statut SKNH¹⁴³. Pod nim, jako założyciele, podpisali się: Konrad Nowakowski, Anna Makarewicz, Anna Jaroszyńska, W. Kozyra i G. Wołosowicz¹⁴⁴.

W roku akademickim 1985/86 w ramach KNH powstała Sekcja Metodologiczna (SM), która zorganizowała (1986/87) cykl spotkań pt. „Warsztaty naukowe” z udziałem: prof. dr. hab. Andrzeja Nowickiego, prof. dr. hab. Józefa Szymańskiego i dr. Mariana Chachaja¹⁴⁵. Przewodniczącym Sekcji był Tomasz Pawelec (prezes KNH), a opiekunem dr Jan Pomorski¹⁴⁶. 7 maja 1986 r. SM przygotowała¹⁴⁷ Ogólnopolską Studencką Sesję Naukową „Metodologiczne problemy biografistyki historycznej”¹⁴⁸. Udział w zjeździe wzięły następujące ośrodki: UAM, WSP Zielona Góra, UŚ¹⁴⁹. W 1987 r. Sekcja wzięła udział w konkursie „Mikro Historicus”, zorganizowanym przez tygodniki „Razem. Ilustrowany Tygodnik Młodzieży” i „Komputer”, na opracowanie programu edukacyjnego z historii, a także scenariuszy tego typu programów. Członkowie SM opracowali scenariusz o wędrówkach po średniowiecznej Europie pt. *Wędrówki kupca Bartłomieja*. Był on jednym z czterech, które zostały zakwalifikowane do drugiego etapu konkursu¹⁵⁰. Sekcja organizowała też obozy naukowe we wrześniu 1986 (organizator Piotr Nowak) i we wrześniu 1987 r. (organizator T. Pawelec)¹⁵¹.

e) Na pograniczu czasów. Działalność Sekcji Epigraficznej KNH (1976-1990)

10 kwietnia 1976 r. 10 studentów z KNH odczytało 12 inskrypcji w kościołach lubelskich. Był to początek aktywności organizacji na płaszczyźnie badań epigrafiki staropolskiej¹⁵². Tego roku (15 sierpnia – 1 września 1976) w Książu Wielkim odbył się obóz naukowo-badawczy. Odczytano inskrypcje z rejonu Miechowa i Pińczowa. Ba-

¹⁴¹ Dz.U. z 1982, Nr 38, poz. 255.

¹⁴² AUMCS, Dział Spraw Studenckich, Koła Naukowe Sprawy Ogólne, styczeń 1983 – grudzień 1986, sygn. 5 paczka VIII, Postanowienie Rektora UMCS prof. dr. hab. J. Szymańskiego z 28 II 1983.

¹⁴³ Koło wpisano do rejestru pod nazwą Koło Naukowe Historyków, ale funkcjonowało pod nazwą: Studenckie Koło Naukowe Historyków; AUMCS, Dział Spraw Studenckich, Koło Naukowe Historyków (dalej: DSS, KNH) od 1988, sygn. 5, paczka IX, IX/3, Podanie o wyrobienie pieczętki dla Koła z 17 II 1988; pismo informujące o otrzymaniu przez Koło pieczętki z 23 VIII 1988 r.

¹⁴⁴ AUMCS, KNH 1981, Statut SKNH Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z 22 III 1983 r.

¹⁴⁵ Relacja dr. hab. Tomasza Pawelca (Uniwersytet Śląski w Katowicach) z 9 I 2006 (materiały autora).

¹⁴⁶ Tamże; relacja dr. Mariusza Korzeniowskiego z 26 XI 2004 (materiały autora).

¹⁴⁷ Referaty KNH: Andrzej Radomski: „Założenia sterujące badaniami biograficznymi na przykładzie biografii T. Kościuszki”, Tomasz Pawelec: „Osobowość w historii – „Adam Czartoryski” Marcellego Handesmana”, Piotr Nowak: „O potrzebie teorii w badaniach biograficznych”.

¹⁴⁸ Relacja dr. hab. Tomasza Pawelca z 9 I 2006 (materiały autora).

¹⁴⁹ AUMCS, KNH 1986-1987 (materiały przekazane autorowi przez dr. hab. Tomasza Pawelca, w opracowaniu), Program Ogólnopolskiej Studenckiej Sesji Naukowej „Metodologiczne problemy biografistyki historycznej”.

¹⁵⁰ Tamże, Kopia listu redakcji tygodnika „Razem” do Tomasza Pawelca, (1987); relacja dr. hab. Tomasza Pawelca z 9 I 2006 (materiały autora).

¹⁵¹ Relacja dr. hab. Tomasza Pawelca z 9 I 2006 (materiały autora).

¹⁵² H. Seroka, dz. cyt., s. 4.

dania realizowane były w ramach projektu: „Pomniki kultury źródłem świadomości narodu”. W obozie wzięło udział 16 członków Koła. Materiały wykorzystano w *Corpus Inscriptionum Poloniae*¹⁵³. Rok później (15-31 sierpnia 1977) podobny obóz odbył się Skarżysku Kamiennej i Staszowie Golejowie. Zebrano wówczas inskrypcje z terenów byłych powiatów koneckiego i ostrowieckiego. Również te materiały opublikowano w *Corpus Inscriptionum Poloniae*¹⁵⁴. Nawiązując do tych zjazdów na jesieni 1977 r. powstała Sekcja Epigraficzna KNH (SE). Jej twórcami byli: Piotr Dymmel, Andrzej Kurzak, Janusz Łosowski i Bogusław Kasperek, a opiekunem doc. dr hab. Józef Szymański¹⁵⁵. Sekcja była obecna w strukturach KNH do końca lat dziewięćdziesiątych, organizując obozy naukowo badawcze i sympozja naukowe. Obozy epigraficzne (SE KNH) w latach 1978-1990 odbyły się w Janowie Lubelskim (1978), Lubartowie (1979), Krasnobrodzie (1980), Wojniczu (1981 i 1982), Chodlu (1983), Szczepieszynie (1985), Przemyślu (1986)¹⁵⁶, Jarosławiu (lipiec 1987)¹⁵⁷, Kutnie (lipiec 1987, SE inwentaryzowała napisy na nagrobkach cmentarza)¹⁵⁸, Rzeszowie (14-27 lipiec 1988)¹⁵⁹, Przemyślu (1988)¹⁶⁰, Łańcucie (17-30 lipca 1989)¹⁶¹ i Lesku (1990)¹⁶². Obozy te odbywały się pod kierunkiem prof. dr hab. J. Szymańskiego, dr B. Trelińskiej, dr. Krzysztofa Skupieńskiego, mgr A. Jaroszyńskiej, mgr. P. Dymmela i mgr. J. Słowińskiego. W Krasnobrodzie w 1980 r. i w Przemyślu w 1986 r. w pracy uczestniczyło dodatkowo 5 studentek filologii rosyjskiej UMCS, pomagających w odczytywaniu inskrypcji w języku staro-cerkiewno-słowiańskim na Zamojszczyźnie i w regionie przemyskim. W celach odczytu inskrypcji odbyły się wyjazdy do Kazimierza Dolnego i Kraśnika (lato 1986)¹⁶³. W roku akademickim 1987/88 SE KNH prowadziła inwentaryzację zabytków epigrafiki staropolskiej w Kościele Św. Ducha, kościele i klasztorze oo. Karmelitów, kościele i klasztorze pobrygikowskim w Lublinie. W pracach tych brali udział m.in. Andrzej Padziński, J. Malarski, Aleksandra Jaworska, Ewa Zielińska, H. Seroka, Anna Gierej, Marzena Zielonka, Beata Anna Cessak, Mirosława Wlazło, Renata Trojanowska¹⁶⁴. W marcu 1987 studenci z SE badali napisy w katedrze lubelskiej¹⁶⁵.

¹⁵³ B. Trelińska, *Wstęp* [w] *Corpus Inscriptionum Poloniae*, t. I, *Województwo kieleckie*, red. J. Szymański, z. IV, *Miechów i Pińczów wraz z regionami*, Kielce 1983, s. 28 i in.; H. Seroka, dz. cyt., s. 4.

¹⁵⁴ M. Janik, *Wstęp* [w] *Corpus Inscriptionum Poloniae*, t. I, *Województwo kieleckie*, red. J. Szymański, z. V, *Włoszczowa, Końskie i Ostrowiec Świętokrzyski z regionami*, Kielce 1986, s. 50 i in.

¹⁵⁵ Relacja dr. hab. Janusza Łosowskiego z 15 IV 2005 (materiały autora).

¹⁵⁶ H. Seroka, dz. cyt.

¹⁵⁷ Tamże, s. 5.

¹⁵⁸ Relacja dr Ewy Zielińskiej z 16 III 2005 (materiały autora).

¹⁵⁹ AUMCS, DSS, KNH od 1988, sygn. 5, paczka IX, IX/3, UMCS Filia w Rzeszowie, Koszty noclegów uczestników obozu naukowego KNH 14-27 VII 1988; KNH SE, Koszty obozu naukowego 14-27 VII 1988, 29 VIII 1988.

¹⁶⁰ Relacja dr Ewy Zielińskiej z 16 III 2005 (materiały autora).

¹⁶¹ AUMCS, DSS, KNH od 1988, sygn. 5, paczka IX, IX/3, Notatka z planami obozów KNH, Lublin 22 V 1989.

¹⁶² Tamże, Plan działalności SE SKNH 1989/90, 29 XI 1989, koszty obozu epigraficznego w Lesku w lipcu.

¹⁶³ H. Seroka, dz. cyt., s. 4-5, i in.

¹⁶⁴ AUMCS, DSS, KNH od 1988, sygn. 5, paczka IX, IX/3, Plan działalności SE SKNH w 1987/88.

¹⁶⁵ Relacja dr Ewy Zielińskiej z 16 III 2005 (materiały autora).

Sekcja Epigraficzna KNH zainauguowała także szereg ogólnopolskich sympozjów studenckich dotyczących badań nad epigrafiką staropolską. Pierwsza taka sesja odbyła się w dniach 13-15 grudnia 1977 w Lublinie pod hasłem „Udział studentów w badaniach naukowych na przykładzie prac nad epigrafiką polską”¹⁶⁶. Wygłoszono 14 referatów (UG, UJ, UMCS, UŁ, UMK, UW, WSP Kielce). I nagroda została przyznana J. Łosowskiemu (KNH)¹⁶⁷. Również w Lublinie na UMCS w 1978 r. odbyła się II Ogólnopolska Studencka Sesja Epigraficzna „Polskie pismo epigraficzne”¹⁶⁸. Referat z ramienia KNH wygłosił Jan Słowiński, udział w dyskusji wzięli P. Dymmel i J. Łosowski¹⁶⁹. Przedstawiono w sumie 11 referatów. W kwietniu 1980 r. w Łodzi zorganizowano III Ogólnopolską Studencką Sesję Epigraficzną. Pierwszą nagrodę zdobył przedstawiciel UMCS Krzysztof Kusiuk (referat „Genealogie wybranych rodów magnackich”)¹⁷⁰. Również w Łodzi została zorganizowana następna (IV) konferencja epigraficzna (1981) i ponownie I nagrodę uzyskała przedstawicielka UMCS (Anna Jaroszyńska: „Zastosowanie metod typograficznych dla badań epigraficznych”)¹⁷¹. Piąta sesja epigraficzna odbyła się na UMCS (1983) pod hasłem „Zabytki kultury źródłem świadomości narodu”. Wyróżniono A. Makarewicz (UMCS), (referat pt. „Herb w epigrafice polskiej do końca XVIII w.”). Na sympozjum wygłoszono 10 referatów i 4 komunikaty (UG, UŁ, WSP Kielce, WSP Rzeszów)¹⁷². W 1985 r. w Gdańsku odbyła się VI sesja epigraficzna, na której nie mogło zabraknąć członków SE KNH. W kwietniu 1986 (Łódź) na VII sesji epigraficznej wyróżniono referat przedstawicieli SE KNH: Henryka Seroki i Jacka Malarskiego „Wzorce osobowe w epigrafice siedemnastowiecznej”¹⁷³. W dniach 27-29 kwietnia 1987 r. w Lublinie SE KNH przygotowała VIII Ogólnopolską Sesję Epigraficzną pt. „Epigrafika źródłem do dziejów kultury”¹⁷⁴. Pierwszą nagrodę zdobył referat E. Zielińskiej i A. Gierej. Na sesji wygłoszono 22 referaty (UG, UŁ, UJ, UMK, WSP Rzeszów, WSP Kielce)¹⁷⁵. Kolejne studenckie sesje epigraficzne również odbywały się z udziałem studentów UMCS: w Gdańsku (28-30 kwietnia 1988) na IX Ogólnopolskiej Studenckiej Sesji Epigraficznej obecnych było 4

¹⁶⁶ Referaty KNH: J. Łosowski: „Funkcje epigrafiki kieleckiej i jędrzejowskiej z XVI-XVIII w.”, Elżbieta Piotrowska: „Zabytki epigraficzne ziemi radomskiej i kieleckiej”.

¹⁶⁷ J. Owczarek-Rawska, *Studenci w pracach nad inskrypcjami staropolskimi*, „Problemy Studenckiego Ruchu Naukowego. Pismo ZG SZSP”, nr 5 (39), R. VIII, 1978, s. 44-46, materiały z I Ogólnopolskiej Studenckiej Sesji Epigraficznej *Udział studentów w badaniach naukowych na przykładzie prac nad epigrafiką polską* [w] tamże, s. 46-59; Por. H. Seroka, dz. cyt., s. 8.

¹⁶⁸ H. Seroka, dz. cyt.

¹⁶⁹ Relacja dr. hab. Janusza Łosowskiego z 15 IV 2005 (materiały autora).

¹⁷⁰ H. Seroka, dz. cyt.

¹⁷¹ Tamże, s. 8-9.

¹⁷² Tamże, s. 9.

¹⁷³ Tamże.

¹⁷⁴ Referaty KNH: H. Seroka: „Piętnaście lat udziału studentów w badaniach nad epigrafiką polską”, E. Zielińska i A. Gierej: „Problem śmierci w epigrafice”, A. Jaworska: „Graffiti i ich funkcje”, Aleksandra Ziomba: „Funkcje inskrypcji na dzwonach w dobie staropolskiej”, A. Padziński: „Brachygrafia w epigrafice i typografii – możliwości porównań”, M. Wlazło: „Możliwości rozpatrywania kwestii przestrzeni w epigrafice staropolskiej”.

¹⁷⁵ ZNPH UMCS, bez sygn., Materiały z VIII Ogólnopolskiej Sesji Epigraficznej, Lublin 27-29 IV 1987, Program VIII Ogólnopolskiej Sesji Epigraficznej „Epigrafika źródłem do dziejów kultury”.

członków SE KNH¹⁷⁶, i w Katowicach (1990), gdzie KNH reprezentowało 7 członków¹⁷⁷.

f) Początek nowego rozdziału (lata 1991-2001)

W okresie 1991/92, z powodu braku zainteresowania studentów¹⁷⁸, nastąpił zanik działalności Koła¹⁷⁹. Działalność organizacji została wznowiona na jesieni 1992 r. Inicjatorami odbudowania Koła byli: Robert Litwiński, Renata Godzisz, Marek Sioma i Rafał Lisowski. Prezesem KNH została Renata Godzisz, a opiekunem dr Grzegorz Jawor¹⁸⁰. W lutym 1994 r. Zarząd KNH zaczął wydawać „Notable, Pismo KNH UMCS”, (redaktorzy: R. Lisowski i R. Litwiński)¹⁸¹. W piśmie publikowali m.in. R. Godzisz, Ireneusz Łuć, Joanna Prochera, Grzegorz Sidor, Grzegorz Kobylski, Leszek Wierzbicki. KNH angażowało się także w działalność kulturalno-oświatową. 6 maja 1994 r. organizacji przekazano 221 książek do wysłania Polonii na Ukrainie¹⁸².

W dniach 7-11 kwietnia 1992 r. odbył się w Krakowie¹⁸³ I Ogólnopolski Zjazd Kół Naukowych Historyków Studentów (OZHS¹⁸⁴), a w listopadzie 1992 r. powstało Stowarzyszenie Kół Naukowych Historyków Studentów (rozwiązane w 1999 r.), organizujące zjazdy studenckie. KNH na I Zjeździe reprezentowali: R. Litwiński, M. Sioma i R. Lisowski¹⁸⁵. W latach 1993-2001 przedstawiciele KNHS obecni byli na kolejnych zjazdach ogólnopolskich: II OZHS¹⁸⁶ (Gdańsk, 15-18 grudnia 1993)¹⁸⁷; IV OZHS¹⁸⁸ (Warszawa, 5-9 grudnia 1995)¹⁸⁹; V OZHS¹⁹⁰ (Kraków, 3-6 grudnia 1996)¹⁹¹;

¹⁷⁶ AUMCS, DSS, KNH od 1988, sygn. 5, paczka IX, IX/3, Koszty pobytu 4 osób z KNH na VIII Ogólnopolskiej Studenckiej Sesji Epigraficznej 28-30 IV 1988, 06 VI 1988.

¹⁷⁷ Tamże, Plan działalności SE SKNH UMCS w roku akademickim 1989/90, Lublin 29 XI 1989.

¹⁷⁸ Tamże, paczka IX, IX/3, Informacja o niemożności zorganizowania wycieczki „Szlakiem Piastowskim” (Poznań, Gniezno, Kalisz) 5-9 XI 1990 z powodu braku chętnych.

¹⁷⁹ Por. T. Durakiewicz, *Informator kół naukowych UMCS*, Lublin 1991.

¹⁸⁰ Relacja dr. Roberta Litwińskiego 22 III 2005 (materiały autora).

¹⁸¹ AUMCS, KNHS 1995-1998 pisma wychodzące (materiały przekazane autorowi przez prof. dr. hab. Z. Zaporowskiego), Pismo KNH UMCS do Dziekana WH UMCS, Lublin 02 III 1995; wniosek KNH UMCS do Dyrektora Instytutu Historii UMCS z 02 III 1995; wniosek KNH do Dziekana WH UMCS z 20 XI 1996.

¹⁸² Tamże, KNHS 1993-1995, Książki przekazane dla KNH, Lublin 06 V 1994.

¹⁸³ Tamże, KNHS 1993-1995, II OZHS, Gdańsk 15-18 XII 1993.

¹⁸⁴ OZHS: Ogólnopolski Zjazd Historyków Studentów.

¹⁸⁵ Relacja dr. Roberta Litwińskiego z 22 III 2005 (materiały autora).

¹⁸⁶ AUMCS, KNHS 1993-1995, II OZHS, Gdańsk 15-18 XII 1993.

¹⁸⁷ Referat: Piotr Blicharz (UMCS): „Bitwa oddziałów Armii Krajowej pod Osuchem w czerwcu 1944. Kontrowersje”.

¹⁸⁸ Referaty KNHS: J. Sobiesiak, A. Studziński, R. Fałek: „Władca, społeczeństwo, stolica, centrum kulturowe – wizja idealnej wspólnoty średniowiecza”, L. Wierzbicki: „Sejm piotrkowski 1548 roku”, K. Karwowski: „Biblioteki mniejszości narodowych w Polsce w latach 1918-1939”, Agnieszka Stadnicka „Żony dygnitarzy II Rzeczypospolitej – tragedie tamtych czasów”, Mirosław Szumiło „Zarys biografii Szymona Pełlury”, G. Kobylski: „Propaganda komunistyczna w podręcznikach polskich szkół podstawowych i średnich w latach 1945-1989 na przykładzie przedstawienia napaści sowieckiej na Polskę 17.09.1939”.

¹⁸⁹ AUMCS, KNHS 1993-1995, SKNHS RP, IV Ogólnopolski Zjazd Studentów Historii, SKNH UW, 5-9 XII 1995.

¹⁹⁰ Referaty KNHS: A. Studziński: „Źródło Głomacz i Góra Słęża. Wpływ środowiska naturalnego na kształtowanie się wspólnoty plemienną Słowian”, J. Sobiesiak: „Historyczne i kulturowe znaczenie podania o Amazonkach w Kronice Czechów Kosmasa”, J. Ternes: „Życie codzienne profesorów Akademii Zamojskiej

VI OZHS¹⁹² (Toruń, 9-12 grudnia 1997)¹⁹³ i VII OZHS¹⁹⁴ (Warszawa, 3-6 marca 1999)¹⁹⁵. W dniach 11-14 kwietnia 2000 r. odbył się w Lublinie VIII OZHS¹⁹⁶ zorganizowany przez KNHS UMCS¹⁹⁷ pod Honorowym Patronatem Prezydenta RP i JM Rektora UMCS. Na konferencji wygłoszono 76 referatów (UW, UJ, UAM, UG, UW r., UO, USz, KUL, WSP Częstochowa, WSP Słupsk, WSP Rzeszów, SGS, BWSH Koszalin¹⁹⁸, Univerzita Palackého v Olomouci, Slezská Univerzita v Opavě – Česká Republika). Rok później przedstawiciele KNHS wzięli udział w IX OZHS¹⁹⁹ zorganizowanym w dniach 28-31 marca 2001 w Poznaniu²⁰⁰.

W latach dziewięćdziesiątych KNHS zaangażowane było w życiu europej-

do poł. XVII w.", L. Wierzbicki: „Życie prywatne Zygmunta Augusta”, Elżbieta Rakoczy: „Rosyjski okres księcia Piotra Kropotkina – narodziny anarchisty”, Krzysztof Karauda: „W poszukiwaniu idealnego modelu badań historycznych”, Renata Szabała, Edyta Cebera: „Widmo absolutyzmu w Rzeczypospolitej w II poł. XVII w.”, A. Stadnicka: „Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet – wkład i rola w życiu politycznym sanacji”, G. Kobylski: „Legion Młodych na Lubelszczyźnie w latach 1930-1936, M. Szumiło: „Wojsko ukraińskie w wojnie polsko-bolszewickiej 1920 roku”, Tomasz Krzych: „Wady i zalety planu „Worek” – użycie polskich okrętów podwodnych w 1939 r.”

¹⁹¹ Tamże, Zgłoszenie KNHS do udziału w sesji, Lublin 14 XI 1996.

¹⁹² Referaty KNHS: T. Krzych: „Akcja „Wisła” na Zamojszczyźnie”, M. Szumiło: „Sojusz polsko-ukraiński w 1920 r. Próba oceny”, Tomasz Ciach: „Kilka obrazków ze współżycia marynarzy floty rzecznej z ludnością Pińska na podstawie prasy pińskiej 1918-1939”, Arkadiusz Welik: „Nieefektywne zwycięstwo – nocna bitwa koło wyspy Savo 8/9 sierpnia 1942”, K. Karauda: „Teoretyczne podstawy wiedzy o stereotypie”.

¹⁹³ VI Ogólnopolski Zjazd Historyków Studentów w Toruniu, tamże, z. 1, wiosna 1998, s. 93.

¹⁹⁴ Referaty KNH: T. Ciach: „Stereotyp „Poleszuka” w prasie i w przewodnikach turystycznych dwudziestolecia międzywojennego”, A. Welik: „Iowa” przeciw „Yamato”. Legendy i fakty”, Wojciech Bejda: „Próba oceny postaci Józefa Flawiusza”, T. Krzych: „Przesiedlenia ludności ukraińskiej z Zamojszczyzny w okresie IX 1944 – XII 1946”, P. Pachuta: „Traktat Wersalski a geneza II wojny światowej”, M. Szumiło: „Antonin Wasyńczuk (1885-1935) – organizator i przywódca ukraińskiego ruchu narodowego na Chełmszczyźnie i Podlasiu”.

¹⁹⁵ P. Pachuta, W. Bejda, *Sprawozdanie ...*, s. 147-148.

¹⁹⁶ Zob. i por. materiały z sesji [w] tamże, z. 5, 2000; tamże, z. 6, 2001/2002; AUMCS, KNHS 1998-2001 pisma wychodzące (w oprac.), Pisma o objęciu patronatu, pis. o dofinansowanie konferencji, Kosztorys VIII OZHS, Lublin 2000; AUMCS, KNHS 1998-2001 pisma przych., Zgł. uczestników, pis. od sponsorów, pis. objęcia patronatu.

¹⁹⁷ Referaty KNHS: Michał Tomaszek: „Diabeł u Thietmara”, Piotr Orłowski: „Dzieje UJ. Od Studium Generale do Fundacji Jadwigi”, Monika Sędlak: „Katarzyna Sławek, Aquincum”, W. Bejda: „Źródła antyjudyzmu w Aleksandrii w okresie od 30 r. p. n. e. do 117 r. n. e.”, Tomasz Toporowski: „Bitwa pod Gaugamełą”, Ireneusz Drąszcz: „Inflanty w XVI w.”, P. Pachuta: „Liga Narodów – zawiedzione nadzieje”, Marcin Szywała: „Bankowość centralna na ziemiach polskich (1828-1997)”, Anna Jawor: „Kobieta w życiu „moralisty” – Lew Tołstoj i Sonia Bers”, Rafał Mazur: „Obrona Zamościa”, Aneta Gałek: „Honwedzi w Galicji”.

¹⁹⁸ Nazwy uczelni: BWSH Koszalin, Bałtycka Wyższa Szkoła Humanistyczna w Koszalinie, SGS, Studium Generale Sandomiriense w Sandomierzu, UAM, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, UBB, Uniwersytet im. Bolesława Bieruta we Wrocławiu, UG, Uniwersytet Gdański, UŁ, Uniwersytet Łucki, UMK, Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu, UO, Uniwersytet Opolski, USz, Uniwersytet Szczeciński, UW, Uniwersytet Warszawski, UW r., Uniwersytet Wrocławski, UW filia Białystok, Uniwersytet Warszawski filia Białystok, UŚ, Uniwersytet Śląski w Katowicach, WAP, Wojskowa Akademia Polityczna im. F. Dzierżyńskiego, WSP, Wyższa Szkoła Pedagogiczna (Częstochowa, Gdańsk, Kielce, Kraków, Opole, Rzeszów, Słupsk, Zielona Góra).

¹⁹⁹ Dariusz Wróbel: „Elementy narodowe w pogrunwaldzkiej propagandzie polskiej. Przyczynek do dziejów ideologii państwowej w pierwszej połowie XV wieku”, P. Pachuta: „Traktaty w Rapallo i Locarno – zachwianie układu sił w Europie”.

²⁰⁰ AUMCS, KNHS 1998-2001 pisma przych. (w oprac.), Program, IX OZHS, Poznań 28-31 III 2001.

skiego ruchu studenckiego, biorąc udział w konferencjach międzynarodowych International Students of History Association (ISHA). Takie zjazdy odbyły się w Moguncji²⁰¹ (7-10 kwietnia 1995, VI th ISHA)²⁰²; Wiedniu²⁰³ (8-13 kwietnia 1996, VII th ISHA)²⁰⁴ i we Wrocławiu (7-12 kwietnia 1997, VIII th ISHA)²⁰⁵, ostatnia pod hasłem „Religion through history”²⁰⁶.

W dniach 19-22 kwietnia 1995 r. przedstawiciele KNHS wzięli udział²⁰⁷ w Ogólnopolskiej Studenckiej Sesji Naukowej „Społeczeństwo i kultura Średniowiecznej Polski” przygotowanej w Krakowie²⁰⁸. W 1995 r. Koło zorganizowało cykl wykładów „Mój warsztat historyka”, nawiązując tym samym nieświadomie do działalności Sekcji Metodologicznej z lat 1986/87. Z wykładami wystąpili: dr M. Chachaj, dr Eugeniusz Janas i prof. dr hab. J. Pomorski²⁰⁹. Wtedy w obrębie Sekcji Biografistycznej KNHS (Przewodniczący sekcji L. Wierzbicki) zrodziła się idea zorganizowania konferencji naukowej, do której doszło 24-26 kwietnia 1995 r. pod hasłem „Biografistyka Historyczna”²¹⁰. Na sesji wygłoszono 16 referatów (WSP Zielona Góra, UW filia Białystok, UW, UŁ)²¹¹. W roku akademickim 1995/96 Koło chciało zorganizować konferencję naukową pt. „Piwo w dziejach społeczeństwa i kultury”, ale projekt niestety nie został zrealizowany²¹². Mimo tego KNHS wciąż było obecne w życiu naukowym

²⁰¹ Tamże, KNHS 1995-1998 pisma wych., Karty zgłoszeń uczestników sesji i streszczenia referatów.

²⁰² Referaty KNH: Anna Wójcik: „Feminist theory” – its propaganda assumptions, consideration and meaning in contemporary historical science”, G. Kobyłski i Konrad Karwowski: “Presentation of Soviet aggression upon Poland of 17.09.1939 as an example of communist propaganda in Polish school – books for primary and secondary schools from 1945 – 1989”, Adam Studziński i Robert Fałek: “Casimir the Restorer as an eternal guarantor of integrity of the Kingdom and Polish cultural identity”.

²⁰³ AUMCS, KNHS 1995-1998 pis. wych., KNH do Dziekana prof. dr. hab. R. Szczygła, Lublin 6 III 1996

²⁰⁴ Referaty: J. Ternes, L. Wierzbicki: „Hunting in Poland XVI-XVIII, and its evaluation”, a także G. Kobyłski, K. Karwowski z referatem i Aneta Michalska, A. Studziński z referatem, relacja dr. Jerzego Ternes z 22 XI 2004.

²⁰⁵ Referat KNH: Małgorzata Choma i M. Szumiło: “Anticlerical propaganda in Poland between 1945 and 1956”.

²⁰⁶ M. Szumiło, *Sprawozdanie z działalności ...*, s. 286; M. Szumiło, P. Pachuta, *Koło Naukowe ...*, s. 41-42; AUMCS, KNHS 1995-1998 (materiały przekazane autorowi przez prof. dr. hab. Z. Zaporowskiego), karty zgłoszeń.

²⁰⁷ Referaty KNHS: L. Wierzbicki: „Bolesław II Zapomniany (1014-1038)”, Joanna Sobiesiak, A. Studziński, R. Fałek: „Kazimierz Odnowiciel jako wieczny gwarant integralności Królestwa Polskiego i polskiej normy kulturowej”, Iwona Kłudka: „Stronnictwo Łokietka w latach 1296-1299”.

²⁰⁸ Koło Naukowe Historyków Studentów UJ, Ogólnopolska Studencka Sesja Naukowa „Społeczeństwo i kultura Średniowiecznej Polski”, Kraków 19-22 IV 1995 (materiały udostępnione autorowi przez dr. Leszka Wierzbickiego); AUMCS, KNHS 1995-1998 pisma przych., Lista referatów Sesji Mediewistycznej, Kraków 19-21 IV 1995.

²⁰⁹ Relacja dr. Jerzego Ternes z 22 XI 2004 (materiały prywatne autora).

²¹⁰ Referaty KNHS: J. Sobiesiak, A. Studziński, R. Fałek: „Kazimierz Odnowiciel, wieczny gwarant integralności Królestwa Polskiego i polskiej normy kulturowej”, Marcin Śmietanka „Julian Apostata w polskiej historiografii”, Dariusz Kalicki: „Jadwiga Śląska, czyli jak zostać świętą”, L. Wierzbicki: „Barbara Radziwiłłówna w publicystyce kobiet XIX wieku”, Katarzyna Zielonka: „Jerzy Lubomirski – zdrajca czy bohater?”, Jerzy Ternes: „Ateusz czy święty; Kazimierz Łuszczyński w oczach współczesnych i historiografii”, Piotr Jacniacki: „Podobieństwa funkcjonalne hagiografii i biografistyki przywódców ruchu robotniczego”.

²¹¹ KNHS UMCS, „Biografistyka Historyczna”, Konferencja Historyków Studentów, Lublin 24-26 IV 1995 (materiały udostępnione przez dr. L. Wierzbickiego); zob. *Pamiętki*, <http://www.knhs.umcs.lublin.pl/>, oprac. M. Wójcik.

²¹² AUMCS, KNHS 1995-1998 pisma wychodzące, Apel Prezesa KNHS G. Kobyłskiego z 23 X 1995.

uczelnii prowadząc działalność popularyzatorską. 17 marca 1997 r. odbył się wykład prof. dr. hab. Z. Mańkowskiego pt. „Postęp w procesie dziejowym”²¹³.

W latach 1997-1998 KNHS wzięło udział w seminariach międzynarodowych zorganizowanych z inicjatywy Stowarzyszenia Dialog i Współpraca oraz Fundacji Friedricha Eberta. W dniach 6-13 września 1997²¹⁴ odbyło się seminarium polsko-niemieckie pt. „Doświadczenia historii wobec wyzwań współczesności”²¹⁵, a rok później (17-24 października 1998)²¹⁶, seminarium „Utrata ziem ojczyźnych jako wspólne doświadczenie Polaków, Niemców i Ukraińców”²¹⁷. W dniach 3-5 listopada 1998 r. KNHS zorganizowało międzynarodową konferencję pt. „Stereotyp jako zjawisko historyczne”²¹⁸. Na konferencji przedstawiono 12 referatów (1 – UŚ, 1 – UW, 5 – Ukraina²¹⁹), 5 referatów wygłosili członkowie Koła²²⁰. KNHS utrzymywało także kontakty ze studentami czeskimi, w dniach 31 listopada – 2 grudnia 1999 r. przedstawiciel KNHS (Paweł Pachuta) wziął udział w zjeździe historyków w Ołomuńcu²²¹. W 1998 r. Mirosław Szumiło (Prezes KNHS) i Krzysztof Karauda założyli periodyk „Koło Historii”. Pomysłodawcą tytułu był K. Karauda²²². W skład redakcji wszedł też Paweł Madejski, a później P. Pachuta i Wojciech Bejda. 25 listopada 1998 Prorektor ds. Ogólnych, prof. dr. hab. Marian Harasimiuk, wyraził zgodę na wykorzystywanie znaku UMCS przez Koło²²³.

Kuratorzy i Opiekunowie Naukowi KNH (KNHS) w latach 1953-2006²²⁴

- 1953-1954 – opiekun doc. dr. Kazimierz Myśliński; 1953-1954 – kierownik na-

²¹³ Tamże, Plakat (1997).

²¹⁴ M. Szumiło, *Seminarium polsko-niemiecko-ukraińskie...*, s. 76-77.

²¹⁵ Referaty KNHS: M. Szumiło, T. Krzych: „Polityka polska wobec Ukraińców w latach 1939-1947”, K. Karauda: „Komponenty polskiej zbiorowej pamięci – wpływ II wojny światowej na świadomość narodową i historyczną Polaków a miejsce w niej Niemców”.

²¹⁶ K. Karauda, *Spotkanie polsko-niemieckie...*, s. 91-92.

²¹⁷ Referaty KNHS: P. Pachuta: „Deportacje Polaków z ziem okupowanych przez Związek Radziecki”, M. Szumiło: „Konflikt polsko-ukraiński na Wołyniu a los ludności polskiej”, T. Krzych: „Wysiedlenia Polaków przez nazistów na przykładzie Zamojszczyzny”.

²¹⁸ Por. K. Karauda, *Konferencja Stereotyp...*, s. 78.

²¹⁹ Ośrodki ukraińskie: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Львівський національний університет імені Івана Франка oraz Рівненський державний гуманітарний університет.

²²⁰ Referaty KNHS: Dorota Gospodarek, K. Karauda: „Teoretyczne podstawy wiedzy o stereotypie”, M. Szumiło: „Obraz „Rusinów”- Ukraińców z Chełmszczyzny w pierwszych latach II Rzeczypospolitej”, T. Ciach: „Stereotyp „Poleszuka” w dwudziestoleciu międzywojennym”, T. Krzych: „Wysiedlenia Polaków przez nazistów na przykładzie Zamojszczyzny”, P. Pachuta: „Los ludności polskiej na zaanektowanych przez związek sowiecki terenach wschodnich”.

²²¹ P. Pachuta, *Sprawozdanie z konferencji...*, „Koło Historii”, z. 4, 1999, s. 71-72.

²²² Relacja dr. Mirosława Szumiło z 11 IV 2005 (materiały autora).

²²³ AUMCS, KNHS 1995-1998 pisma wych., KNHS do Prorektora ds. Ogólnych, Lublin 25 XI 1998.

²²⁴ Spis opracowany w oparciu o dokumentację z zasobu Archiwum UMCS, a także o materiały udostępnione autorowi przez osoby prywatne oraz na podstawie informacji zawartych w „Sprawozdaniach z działalności UMCS w latach akademickich 1966/67-1977/78”, Lublin 1968-1979. Z powodu braku źródeł z pierwszej połowy lat 80. jedynym śladem do ustalenia ówczesnych władz KNH jest Statut z 22 III 1983 r. (por. przyp. 144).

- ukowy mgr Ryszard Orłowski;
- 1954-1957 – opiekun mgr Ryszard Orłowski [podział Koła na 2 sekcje: pod kierunkiem prof. dr. Józefa Garbacika (Katedra Historii Powszechnej) i doc. dr. Kazimierza Myślińskiego (Katedra Historii Polski)];
 - 1958-1959 – kurator (powołany przez Radę Wydziału Humanistycznego UMCS, od 1959 przez Senat UMCS) prof. dr Juliusz Willaume; 1958/59 – opiekun (powołany przez sekcję historii Wydziału Humanistycznego UMCS); dr Mirosława Zakrzewska-Dubasowa;
 - 1959/60 – kurator – vacat; 1959/60 – opiekun dr Mirosława Zakrzewska-Dubasowa;
 - 1960-1963 – kurator prof. dr Juliusz Willaume; 1960/61 – 1963 – opiekun dr Ryszard Orłowski;
 - 1963/64 – 1966/67 – kurator doc. dr Kazimierz Myśliński; 1963/64 – 1965/66 – opiekun dr Albin Koprucki; 1966/67 – opiekun dr Zygmunt Mańkowski;
 - 1967-1973 – kurator doc. dr Zygmunt Mańkowski; 1967/68 – 1972/73 – opiekun mgr Emil Horoch;
 - 1973/74 – 1977 – opiekun dr Ryszard Szczygieł; 1975/76 – 1976/77 – kurator doc. dr hab. Stanisław Tworek;
 - 1977/78 – opiekun mgr Zbigniew Zaporowski;
 - 1977/78 – 1979 – opiekun mgr Henryk Gmiterek;
 - 1979-1982 – kurator prof. dr hab. Zygmunt Mańkowski;
 - 1979-1982 – opiekun dr Mieczysław Wieliczko;
 - 1983-1991 – kurator/Opiekun dr Bronisław Mikulec;
 - 1992-1995 – opiekun dr Grzegorz Jawor;
 - 1995 (do chwili obecnej) – opiekun prof. dr hab. Emil Horoch.

Prezysi KNH (KNHS) w latach 1953-2006

- 1953 – Stanisław Tworek;
- Podział Koła na 2 sekcje pod kontrolą Katedr: Historii Polski i Powszechnej]
- 1954 – Stanisław Tworek;
 - 1954 – Władysław Andrzej Serczyk;
 - 1954/55 – Albin Koprucki;
 - 1955-1956 – Wiesław Śladkowski;
 - 1956/57 – Janusz Albin;
- 1957/58 – przerwa w działalności
- 1958/59 – Czesław Kępski;
 - 1959/60 – Sławomir Pać;
 - 1960-1963 – Edward Alfred Mierzwa;
 - 1963/64 – Irena Zych;
 - 1964/65 – Emil Horoch;
 - 1965/66 – Czesław Kielboń;

- 1965/66 – 1966/67 – Jan Lewandowski;
- 1966/67 – Grzegorz Jabłoński;
- 1967/1968 – Stefan Stępień;
- 1968/69 – 1969/70 – Edward Chanaj;
- 1970/71 – 1971/72 – Adam Bąk;
- 1972/73 – Wojciech Rzepniewski;
- 1973/74 – 1974/75 – Eugeniusz Janas;
- 1975/76 – 1977/78 – Tadeusz Rozłowski;
- 1977/78 – Piotr Dymmel;
- 1978/79 – Roman Górski;
- 1979-1983 – Waldemar Kozyra;
- 1983 – Anna Jaroszyńska;
- 1983 – Konrad Nowakowski;
- 1983 – Anna Makarewicz;
- 1983 – Grażyna Wołosowicz;
- 1986-1987 – Tomasz Pawelec;
- 1987/1988 – 1988/89 – Piotr Wilczyński;
- 1989/1990 – Jacek Mergiel;
- 1990/91 – Bożena Kowalik;
- 1991/92 – przerwa w działalności
- 1992-1994 – Renata Godzisz;
- 1994-1996 – Grzegorz Kobyłski;
- 1996-1998/99 – Mirosław Szumiło;
- 1999/2000 – 2002/03 – Paweł Pachuta;
- 2002/03 – 2003/04 – Michał Wójciuk;
- 2004/05 (do chwili obecnej) – Sebastian Denys [artykuł ukończony w czerwcu 2007]